

SPORAZUM O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU
IZMEĐU REPUBLIKE HRVATSKE, S JEDNE STRANE,
I EUROPSKIH ZAJEDNICA I NJIHOVIH DRŽAVA ČLANICA, S DRUGE STRANE

REPUBLIKA HRVATSKA, u daljnjem tekstu "Hrvatska",

s jedne strane, i

KRALJEVINA BELGIJA,
KRALJEVINA DANSKA,
SAVEZNA REPUBLIKA NJEMAČKA,
HELENSKA REPUBLIKA,
KRALJEVINA ŠPANJOLSKA,
FRANCUSKA REPUBLIKA,
IRSKA,
TALIJANSKA REPUBLIKA,
VELIKO VOJVODSTVO LUKSEMBURG,
KRALJEVINA NIZOZEMSKA,
REPUBLIKA AUSTRIJA,
PORTUGALSKA REPUBLIKA,
REPUBLIKA FINSKA,
KRALJEVINA ŠVEDSKA,
UJEDINJENA KRALJEVINA VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE,

ugovorne stranke Ugovora o osnivanju Europske zajednice, Ugovora o osnivanju Europske zajednice za ugljen i čelik, Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju i Ugovora o Europskoj uniji,

u daljnjem tekstu "države članice", i

EUROPSKA ZAJEDNICA, EUROPSKA ZAJEDNICA ZA UGLJEN I ČELIK,
EUROPSKA ZAJEDNICA ZA ATOMSKU ENERGIJU,

u daljnjem tekstu "Zajednica",

s druge strane,

UZIMAJUĆI u obzir jake veze između stranaka i vrijednosti koje su im zajedničke, njihovu želju za jačanjem tih veza i uspostavom bliskoga i trajnoga odnosa temeljenoga na uzajamnosti i obostranom interesu, što bi Hrvatskoj trebalo omogućiti daljnje jačanje i širenje odnosa sa Zajednicom,

UZIMAJUĆI u obzir značenje ovoga Sporazuma u okviru procesa stabilizacije i pridruživanja sa zemljama Jugoistočne Europe za uspostavu i konsolidaciju stabilnoga europskoga poretka utemeljenoga na suradnji, kojemu je Europska unija glavno uporište, te u okviru Pakta o stabilnosti,

UZIMAJUĆI u obzir opredjeljenje stranaka da svim sredstvima pridonese političkoj, gospodarskoj i institucionalnoj stabilizaciji i u Hrvatskoj i u regiji razvitkom civilnoga društva i demokratizacijom, izgradnjom institucija i reformom javne uprave, povećanom trgovinom i gospodarskom suradnjom, širokom suradnjom, uključujući suradnju na području pravosuđa i unutarnjih poslova, te jačanjem nacionalne i regionalne sigurnosti,

UZIMAJUĆI u obzir opredjeljenje stranaka za većim političkim i gospodarskim slobodama kao temelja ovoga Sporazuma, te njihovo opredjeljenje za poštovanjem ljudskih prava i vladavine prava, uključujući i prava pripadnika nacionalnih manjina, te demokratskih načela putem višestranačkoga sustava sa slobodnim i poštenim izborima,

UZIMAJUĆI u obzir da Hrvatska potvrđuje svoju privrženost pravu na povratak svih izbjeglica i raseljenih osoba i zaštiti pripadajućih im prava,

UZIMAJUĆI u obzir privrženost stranaka potpunoj provedbi svih načela i odredaba Povelje Ujedinjenih naroda, Organizacije za europsku sigurnost i suradnju, poglavito onih sadržanih u Helsinškom završnom aktu, u zaključnim dokumentima Madridske i Bečke konferencije, u Pariškoj povelji za novu Europu, te Pakta o stabilnosti za Jugoistočnu Europu, kao i poštovanje obveza iz Daytonškoga/Pariškoga i Erdutškoga sporazuma radi doprinosa regionalnoj stabilnosti i suradnji zemalja regije,

UZIMAJUĆI u obzir privrženost stranaka načelima slobodnoga tržišnoga gospodarstva i spremnost Zajednice da pridonese gospodarskim reformama u Hrvatskoj,

UZIMAJUĆI u obzir opredjeljenje stranaka za slobodnu trgovinu u skladu s pravima i obvezama koje proizlaze iz Svjetske trgovinske organizacije,

ŽELEĆI uspostaviti redoviti politički dijalog o dvostranim i međunarodnim pitanjima od obostranoga interesa, uključujući i regionalne aspekte, uzimajući u obzir Zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku Europske unije,

UVJERENE da će Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju stvoriti novo ozračje za gospodarske odnose između njih, a posebice za razvitak trgovine i ulaganja, što su presudni čimbenici za restrukturiranje i osuvremenjivanje gospodarstva,

IMAJUĆI na umu opredjeljenje Hrvatske za usklađivanjem zakonodavstva u relevantnim područjima sa zakonodavstvom Zajednice,

POŠTUJUĆI volju Zajednice da pruži odlučnu potporu provedbi reforme i obnovi, te da u tom nastojanju upotrijebi sve raspoložive instrumente suradnje, kao i tehničke, financijske i gospodarske pomoći na sveobuhvatnoj, indikativnoj i višegodišnjoj osnovi,

POTVRĐUJUĆI da će odredbe ovoga Sporazuma koje su obuhvaćene dijelom III., glave IV. Ugovora o osnivanju Europske zajednice obvezivati Ujedinjenu Kraljevinu i Irsku kao posebne ugovorne stranke, a ne kao dio Europske zajednice, sve dok Ujedinjena Kraljevina ili Irska (ovisno o slučaju) ne obavijesti Hrvatsku da je postala obvezana kao dio Europske zajednice u skladu s Protokolom o položaju Ujedinjene Kraljevine i Irske, koji je dodan Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o osnivanju Europske zajednice, što se

jednako odnosi na Dansku, u skladu s Protokolom dodanim tim ugovorima o položaju Danske,

PODSJEĆAJUĆI na Zagrebački sastanak na vrhu, koji je pozvao na daljnje jačanje odnosa među državama obuhvaćenim procesom stabilizacije i pridruživanja i Europskom unijom, te na pojačanu regionalnu suradnju,

PODSJEĆAJUĆI na spremnost Europske unije da u najvećoj mogućoj mjeri integrira Hrvatsku u političku i gospodarsku maticu Europe, te na njezin status potencijalnoga kandidata za članstvo u Europskoj uniji na temelju Ugovora o Europskoj uniji i ispunjenja kriterija koje je Europsko vijeće utvrdilo u lipnju 1993. godine, pod uvjetom uspješne provedbe ovoga Sporazuma, poglavito glede regionalne suradnje,

SPORAZUMJELE SU SE KAKO SLIJEDI:

ČLANAK 1.

1. Ovime se uspostavlja pridruživanje Hrvatske, s jedne strane, i Zajednice i njezinih država članica, s druge strane.
2. Ciljevi su ovoga pridruživanja:
 - pružiti prikladan okvir za politički dijalog i time omogućiti razvitak bliskih političkih odnosa između stranaka;
 - poduprijeti napore Hrvatske u razvijanju gospodarske i međunarodne suradnje, među ostalim, i usklađivanjem njezina zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice;
 - poduprijeti nastojanja Hrvatske da završi prijelaz u tržišno gospodarstvo, promicati skladne gospodarske odnose i postupno razviti područje slobodne trgovine između Hrvatske i Zajednice;
 - poticati regionalnu suradnju u svim područjima obuhvaćenim ovim Sporazumom.

GLAVA I.

OPĆA NAČELA

ČLANAK 2.

Poštovanje demokratskih načela i ljudskih prava, proglašениh u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima i definiranih u Helsinškom završnom aktu i Pariškoj povelji za novu Europu, poštovanje načela međunarodnoga prava i vladavine prava te načela tržišnoga gospodarstva, sukladno Dokumentu Banske konferencije o gospodarskoj suradnji Konferencije o europskoj sigurnosti i suradnji, čine temelj unutarnje i vanjske politike stranaka te tvore ključne elemente ovoga Sporazuma.

ČLANAK 3.

Međunarodni i regionalni mir i stabilnost te razvitak dobrosusjedskih odnosa ključni su za proces stabilizacije i pridruživanja koji se spominje u zaključcima Vijeća Europske unije od 21. lipnja 1999. godine. Sklapanje i provedba ovoga Sporazuma u okviru su zaključaka Vijeća Europske unije od 29. travnja 1997. godine, a temelje se na individualnim postignućima Hrvatske.

ČLANAK 4.

Hrvatska se obvezuje nastaviti i promicati suradnju i dobrosusjedske odnose s drugim zemljama regije, uključujući i odgovarajuću razinu uzajamnih koncesija glede kretanja osoba, roba, kapitala i usluga, te razvoj projekata od zajedničkoga interesa, poglavito projekata koji se odnose na povratak izbjeglica i borbu protiv organiziranoga kriminala, korupcije, pranja novca, ilegalnih migracija i krijumčarenja. Ta je obveza ključni čimbenik u razvoju odnosa i suradnje između stranaka i time pridonosi regionalnoj stabilnosti.

ČLANAK 5.

1. Pridruživanje će se provoditi postupno i bit će u potpunosti ostvareno najkasnije u roku od šest godina od stupanja na snagu ovoga Sporazuma.
2. Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje, osnovano na temelju članka 110., redovito će nadzirati primjenu ovoga Sporazuma i postignuća Hrvatske u pravnim, upravnim, institucionalnim i gospodarskim reformama u svjetlu preambule i u skladu s općim načelima koja su navedena u ovom Sporazumu.

ČLANAK 6.

Ovaj je Sporazum u cijelosti usklađen s odgovarajućim odredbama Svjetske trgovinske organizacije, posebice člankom XXIV. Općega sporazuma o carinama i trgovini 1994 i člankom V. Općega sporazuma o trgovini uslugama.

GLAVA II.

POLITIČKI DIJALOG

ČLANAK 7.

Stranke će, u kontekstu ovoga Sporazuma, uspostaviti politički dijalog, koji će pratiti i učvršćivati uzajamno približavanje Hrvatske i Europske unije i pridonositi uspostavi bliskih veza solidarnosti i novih oblika suradnje između stranaka.

Političkim se dijalogom namjerava posebice promicati:

- puna integracija Hrvatske u zajednicu demokratskih država i postupno približavanje Europskoj uniji;
- sve veće približavanje stavova stranaka o međunarodnim pitanjima, uključujući primjerenu razmjenu informacija, posebice o pitanjima koja bi mogla imati bitan učinak na stranke;
- regionalnu suradnju i razvoj dobrosusjedskih odnosa;
- zajedničke poglede na sigurnost i stabilnost u Europi, uključujući suradnju na područjima obuhvaćenima Zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom Europske unije.

ČLANAK 8.

1. Politički dijalog će se odvijati u okviru Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje, koje će imati opću nadležnost za pitanja koja bi stranke željele pred njega iznijeti.

2. Na zahtjev stranaka politički se dijalog može odvijati i u ovim oblicima:

- kada je potrebno, na sastancima visokih predstavnika Hrvatske, s jedne strane, i Predsjedništva Vijeća Europske unije i Komisije, s druge;
- služeći se u najvećoj mogućoj mjeri svim diplomatskim kanalima između stranaka, uključujući i odgovarajuće kontakte u trećim zemljama i u Ujedinjenim narodima, Organizaciji za europsku sigurnost i suradnju, Vijeću Europe i drugim međunarodnim forumima;
- svim drugim sredstvima koja bi korisno pridonijela učvršćivanju, razvoju i intenziviranju toga dijaloga.

ČLANAK 9.

Politički će se dijalog na parlamentarnoj razini odvijati u okviru Parlamentarnoga odbora za stabilizaciju i pridruživanje koji se osniva temeljem članka 116.

ČLANAK 10.

Politički se dijalog može odvijati unutar višestranog okvira, te kao regionalni dijalog uključujući ostale zemlje regije.

GLAVA III.

REGIONALNA SURADNJA

ČLANAK 11.

Sukladno svojoj opredijeljenosti za mir i stabilnost te za razvoj dobrosusjedskih odnosa, Hrvatska će djelatno promicati regionalnu suradnju. Zajednica će također svojim programima tehničke pomoći pružati potporu projektima regionalnog ili prekograničnog značaja.

Uvijek kada Hrvatska namjerava učvrstiti svoju suradnju s nekom od zemalja spomenutih u niže navedenim člancima 12. do 14., o tome će obavijestiti i savjetovati se sa Zajednicom i njezinim državama članicama u skladu s odredbama glave X.

ČLANAK 12.

Suradnja s drugim zemljama koje su potpisale Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju

Nakon potpisivanja ovoga Sporazuma Hrvatska će započeti pregovore s državom ili državama koje su već potpisale Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju radi sklapanja dvostranih ugovora o regionalnoj suradnji čiji će cilj biti povećanje opsega suradnje među tim zemljama.

Glavni elementi tih ugovora bit će:

- politički dijalog;
- uspostava područja slobodne trgovine između stranaka u skladu s odgovarajućim odredbama Svjetske trgovinske organizacije;
- uzajamne koncesije glede kretanja radnika, prava poslovnoga nastana, pružanja usluga, tekućih plaćanja i kretanja kapitala, te drugih politika koje se odnose na kretanje osoba, na razini predviđenoj ovim Sporazumom;
- odredbe o suradnji na drugim područjima bez obzira jesu li obuhvaćena ovim Sporazumom, poglavito na području pravosuđa i unutarnjih poslova.

Primjereno potrebi, ti će ugovori sadržavati odredbe o osnivanju potrebnih institucionalnih mehanizama.

Ti će se ugovori sklopiti u roku od dvije godine od stupanja na snagu ovoga Sporazuma. Spremnost Hrvatske da sklopi takve ugovore bit će uvjet daljnjega razvoja odnosa između Hrvatske i Europske unije.

ČLANAK 13.

Suradnja s ostalim zemljama obuhvaćenim procesom stabilizacije i pridruživanja

Hrvatska će sudjelovati u regionalnoj suradnji s ostalim zemljama koje su obuhvaćene procesom stabilizacije i pridruživanja u nekim ili svim područjima suradnje obuhvaćenim ovim Sporazumom, poglavito u onima od zajedničkoga interesa. Takva suradnja treba biti u skladu s načelima i ciljevima ovoga Sporazuma.

ČLANAK 14.

Suradnja sa zemljama kandidatkinjama za pristup Europskoj uniji

Hrvatska može jačati suradnju i sklopiti ugovor o regionalnoj suradnji s bilo kojom zemljom kandidatkinjom za pristup Europskoj uniji u bilo kojem području suradnje obuhvaćenim ovim Sporazumom. Takvim bi se ugovorom trebali postupno usklađivati dvostrani odnosi Hrvatske i te zemlje s odgovarajućim dijelom odnosa Europske zajednice i njezinih država članica i te zemlje.

GLAVA IV.

SLOBODNO KRETANJE ROBA

ČLANAK 15.

1. Hrvatska i Zajednica će tijekom razdoblja od najviše šest godina, počevši od stupanja na snagu ovoga Sporazuma, postupno uspostaviti područje slobodne trgovine u skladu s odredbama ovoga Sporazuma i odredbama Općega sporazuma o carinama i trgovini 1994 i Svjetske trgovinske organizacije. One će pritom uzimati u obzir posebne uvjete navedene u daljnjem tekstu.

2. U razvrstavanju roba u trgovini između stranaka primjenjivat će se Kombinirana nomenklatura roba.

3. Za svaki će proizvod osnovna carina na koju će se primjenjivati uzastopna sniženja navedena u ovom Sporazumu biti ona carina koja se stvarno primjenjuje *erga omnes* na dan koji prethodi danu potpisivanja ovoga

Sporazuma, ili obvezujuća carina u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji za 2002. godinu, ovisno o tome koja je niža.

4. Ako nakon potpisivanja ovoga Sporazuma bude, na osnovi *erga omnes*, primijenjeno neko sniženje carine, posebice sniženje koje proizlazi iz pregovora o carinama u okviru Svjetske trgovinske organizacije, te će snižene carine zamijeniti osnovne carine iz stavka 3. od datuma od kojega se primjenjuju navedena sniženja.

5. Hrvatska i Zajednica priopćavat će jedna drugoj svoje osnovne carine.

POGLAVLJE I.

INDUSTRIJSKI PROIZVODI

ČLANAK 16.

1. Odredbe ovoga poglavlja primjenjivat će se na proizvode podrijetlom iz Hrvatske ili Zajednice navedene u poglavljima 25. do 97. Kombinirane nomenklature, izuzev na proizvode navedene u stavku I. (ii) Dodatka I. Sporazuma o poljoprivredi (Općega sporazuma o carinama i trgovini 1994).

2. Odredbe članka 17. i 18. neće se primjenjivati na tekstilne proizvode ni na proizvode od čelika iz poglavlja 72. Kombinirane nomenklature, kao što je utvrđeno člancima 22. i 23.

3. Trgovina proizvodima koji su obuhvaćeni Ugovorom o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju odvijat će se između stranaka u skladu s odredbama toga Ugovora.

ČLANAK 17.

1. Stupanjem na snagu ovoga Sporazuma ukidaju se carine na uvoz u Zajednicu proizvoda podrijetlom iz Hrvatske.

2. Danom stupanja na snagu ovoga Sporazuma ukidaju se količinska ograničenja na uvoz u Zajednicu i mjere s jednakim učinkom za proizvode podrijetlom iz Hrvatske.

ČLANAK 18.

1. Stupanjem na snagu ovoga Sporazuma ukidaju se carine na uvoz u Hrvatsku robe podrijetlom iz Zajednice, osim robe koja je navedena u Dodacima I. i II.
2. Carine na uvoz u Hrvatsku robe podrijetlom iz Zajednice, koja je navedena u Dodatku I., postupno će se snižavati u skladu s ovim rasporedom:
 - stupanjem na snagu ovog Sporazuma sve će carine biti snižene na 60 % osnovne carine;
 - od 1. siječnja 2003. godine sve će carine biti snižene na 30 % osnovne carine;
 - od 1. siječnja 2004. godine ukinut će se preostale carine.
3. Carine na uvoz roba u Hrvatsku koje su podrijetlom iz Zajednice, a koje su navedene u Dodatku II., postupno će se snižavati i ukidati u skladu s ovim rasporedom:
 - stupanjem na snagu ovoga Sporazuma sve će carine biti snižene na 70 % osnovne carine;
 - od 1. siječnja 2003. godine sve će carine biti snižene na 50 % osnovne carine;
 - od 1. siječnja 2004. godine sve će carine biti snižene na 40 % osnovne carine;
 - od 1. siječnja 2005. godine sve će carine biti snižene na 30 % osnovne carine;
 - od 1. siječnja 2006. godine sve će carine biti snižene na 15 % osnovne carine;
 - od 1. siječnja 2007. godine ukinut će se preostale carine.
4. Danom stupanja na snagu ovoga Sporazuma ukinut će se količinska ograničenja te mjere s jednakim učinkom na uvoz u Hrvatsku robe podrijetlom iz Zajednice.

ČLANAK 19.

Stupanjem na snagu ovoga Sporazuma Hrvatska i Zajednica će u međusobnoj trgovini ukinuti sve pristojbe s učinkom jednakim uvoznim carinama.

ČLANAK 20.

1. Stupanjem na snagu ovoga Sporazuma Hrvatska i Zajednica će ukinuti sve izvozne carine i pristojbe s jednakim učinkom.

2. Stupanjem na snagu ovoga Sporazuma Hrvatska i Zajednica će međusobno ukinuti sva količinska ograničenja na izvoz, te mjere s jednakim učinkom.

ČLANAK 21.

Hrvatska iskazuje spremnost sniziti svoje carine u trgovini sa Zajednicom brže no što je predviđeno člankom 18., ako to dopusti njezino opće gospodarsko stanje i stanje predmetnoga gospodarskoga sektora.

Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje u tom će smislu davati preporuke.

ČLANAK 22.

Protokol 1. utvrđuje dogovore koji su primjenjivi na tekstilne proizvode koji su u njemu navedeni.

ČLANAK 23.

Protokol 2. utvrđuje dogovore koji su primjenjivi na proizvode od čelika iz poglavlja 72. Kombinirane nomenklature koji su u njemu navedeni.

POGLAVLJE II.

POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO

ČLANAK 24.

Definicija

1. Odredbe ovoga poglavlja primjenjivat će se na trgovinu poljoprivrednim i ribljim proizvodima podrijetlom iz Hrvatske ili iz Zajednice.

2. Izraz "poljoprivredni i riblji proizvodi" odnosi se na proizvode koji su navedeni u poglavljima 1. do 24. Kombinirane nomenklature, te na proizvode koji su navedeni u stavku I. (ii) Dodatka I. Sporazuma o poljoprivredi (Općega sporazuma o carinama i trgovini 1994).

3. Ta definicija uključuje ribe i riblje proizvode koji su navedeni u poglavlju 3., tarifni brojevi 1604 i 1605 i tarifne oznake 0511 91, 2301 20 te ex 1902 20 ("punjena tjestenina koja sadrži više od 20 % po masi ribe, ljuskavaca, mekušaca ili drugih vodenih beskralježnjaka").

ČLANAK 25.

Protokol 3. utvrđuje dogovore o trgovini prerađenim poljoprivrednim proizvodima koji su u njemu navedeni.

ČLANAK 26.

1. Danom stupanja na snagu ovoga Sporazuma Zajednica će ukinuti sva količinska ograničenja i mjere s jednakim učinkom na uvoz poljoprivrednih i ribljih proizvoda podrijetlom iz Hrvatske.

2. Danom stupanja na snagu ovoga Sporazuma Hrvatska će ukinuti sva količinska ograničenja i mjere s jednakim učinkom na uvoz poljoprivrednih i ribljih proizvoda podrijetlom iz Zajednice.

ČLANAK 27.

Poljoprivredni proizvodi

1. Danom stupanja na snagu ovoga Sporazuma Zajednica će ukinuti carine i pristojbe s jednakim učinkom na uvoz poljoprivrednih proizvoda podrijetlom iz Hrvatske, izuzev na proizvode obuhvaćene tarifnim brojevima 0102, 0201, 0202 i 2204 Kombinirane nomenklature.

Za proizvode obuhvaćene poglavljima 7. i 8. Kombinirane nomenklature, za koje Zajednička carinska tarifa predviđa primjenu *ad valorem* carinskih stopa i specifičnih carina, ukinuće se primjenjuje samo na *ad valorem* dio pristojbe.

2. Danom stupanja na snagu ovoga Sporazuma Zajednica će utvrditi carine koje se primjenjuju na uvoz u Zajednicu proizvoda od mlade govedine (*baby-beef*), definiranih u Dodatku III., podrijetlom iz Hrvatske na razini 20 % *ad valorem* carinskih stopa i 20 % posebne pristojbe utvrđene u Zajedničkoj carinskoj tarifi Europskih zajednica, u okviru godišnje carinske kvote od 9400 tona iskazanih u neto težini trupova i polovica.

3. (a) Danom stupanja na snagu ovoga Sporazuma Hrvatska će:

- (i) ukinuti carine koje se primjenjuju na uvoz određenih poljoprivrednih proizvoda podrijetlom iz Zajednice, koji su navedeni u Dodatku IV. (a);
- (ii) ukinuti carine koje se primjenjuju na uvoz određenih poljoprivrednih proizvoda podrijetlom iz Zajednice, koji su navedeni u Dodatku IV. (b), u okviru carinskih kvota navedenih za svaki proizvod u tom Dodatku. Carinske će se kvote svake godine povećavati za količinu koja je naznačena za svaki proizvod u tom Dodatku.

- (b) Počevši od prve godine od stupanja na snagu ovoga Sporazuma, Hrvatska će
 - (i) ukinuti carine koje se primjenjuju na uvoz određenih poljoprivrednih proizvoda podrijetlom iz Zajednice, koji su navedeni u Dodatku IV. (c).
 - (c) Danom stupanja na snagu ovoga Sporazuma Hrvatska će
 - (i) postupno ukidati carine koje se primjenjuju na uvoz određenih poljoprivrednih proizvoda podrijetlom iz Zajednice, koji su navedeni u Dodatku IV. (d), u okviru utvrđenih carinskih kvota i u skladu s rasporedom naznačenim za svaki proizvod u tom Dodatku;
 - (ii) postupno snižavati carine do razine od 50 % od carine koja je utvrđena po načelu najpovlaštenije države na uvoz određenih poljoprivrednih proizvoda podrijetlom iz Zajednice, koji su navedeni u Dodatku IV. (e), i u skladu s rasporedom naznačenim za svaki proizvod u tom Dodatku;
 - (iii) postupno snižavati carine do razine od 50 % od carine koja je utvrđena po načelu najpovlaštenije države na uvoz određenih poljoprivrednih proizvoda podrijetlom iz Zajednice, koji su navedeni u Dodatku IV. (f), u okviru utvrđenih carinskih kvota i u skladu s rasporedom naznačenim za svaki proizvod u tom Dodatku.
4. Trgovinski dogovori koji će se primjenjivati na vino i jaka alkoholna pića definirat će se dodatnim protokolom o vinu i jakim alkoholnim pićima.

ČLANAK 28. Ribe i riblji proizvodi

1. Stupanjem na snagu ovoga Sporazuma Zajednica će u cijelosti ukinuti carine na ribe i riblje proizvode podrijetlom iz Hrvatske, osim na proizvode koji su navedeni u Dodatku V. (a). Proizvodi koji su navedeni u Dodatku V. (a) podliježu odredbama koje su u njemu sadržane.
2. Stupanjem na snagu ovog Sporazuma Hrvatska će ukinuti sve pristojbe s učinkom jednakim carinama te u cijelosti ukinuti carine na ribe i riblje proizvode podrijetlom iz Europske zajednice, izuzev na proizvode koji su navedeni u Dodatku V. (b). Proizvodi koji su navedeni u Dodatku V. (b) podliježu odredbama koje su u njemu sadržane.

ČLANAK 29.

Uzimajući u obzir opseg trgovine poljoprivrednim proizvodima, ribama i ribljim proizvodima između stranaka, osobitu osjetljivost tih proizvoda, pravila zajedničkih politika Zajednice te hrvatske poljoprivredne politike i politike ribarstva, ulogu poljoprivrede i ribarstva u gospodarstvu Hrvatske i posljedice

višestranih pregovora o trgovini u okviru Svjetske trgovinske organizacije, Hrvatska i Zajednica će unutar Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje najkasnije do 1. srpnja 2006. godine za svaki pojedinačni proizvod i na odgovarajućoj osnovi uzajamnosti istražiti mogućnosti za odobravanje daljnjih uzajamnih koncesija radi postizanja veće liberalizacije trgovine poljoprivrednim proizvodima, ribama i ribljim proizvodima.

ČLANAK 30.

Odredbe ovoga poglavlja neće ni na koji način utjecati na primjenu, na jednostranoj osnovi, povlaštenijih mjera jedne ili druge stranke.

ČLANAK 31.

Bez obzira na ostale odredbe ovoga Sporazuma, osobito članka 38., te s obzirom na osobitu osjetljivost tržišta poljoprivrednih proizvoda, riba i ribljih proizvoda, ako uvoz proizvoda podrijetlom iz jedne od stranaka za koje vrijede koncesije odobrene temeljem članka 25., 27. i 28., prouzroči drugoj stranci ozbiljan poremećaj na tržištu ili u domaćim regulatornim mehanizmima, obje će stranke odmah započeti konzultacije radi pronalaženja prikladnoga rješenja. U očekivanju takva rješenja pogođena stranka može poduzimati odgovarajuće mjere koje smatra potrebnima.

POGLAVLJE III.

ZAJEDNIČKE ODREDBE

ČLANAK 32.

Odredbe ovoga poglavlja primjenjivat će se na trgovinu svim proizvodima između stranaka, osim u slučajevima gdje je ovdje ili Protokolima 1., 2. i 3. drukčije određeno.

ČLANAK 33.

Mirovanje

1. Danom stupanja na snagu ovoga Sporazuma u trgovini između Hrvatske i Zajednice neće biti uvedene nove uvozne ili izvozne carine ni pristojbe s jednakim učinkom, niti će se one koje se već primjenjuju povisivati.
2. Danom stupanja na snagu ovoga Sporazuma u trgovini između Hrvatske i Zajednice neće biti uvedena nova količinska ograničenja uvoza ili izvoza ni mjere s jednakim učinkom, niti će se one koje već postoje učiniti restriktivnijima.

3. Ne dovodeći u pitanje koncesije predviđene člankom 26., odredbe stavaka 1. i 2. ovoga članka neće ni na koji način ograničiti provedbu poljoprivredne politike Hrvatske odnosno Zajednice, kao ni poduzimanje bilo kojih mjera u okviru tih politika, ako to ne utječe na uvozni režim iz Dodataka III., IV. (a), (b), (c), (d), (e), (f) i V. (a) i (b).

ČLANAK 34.

Zabrana fiskalne diskriminacije

1. Stranke će se suzdržati od uvođenja i ukinut će, ako postoji, svaku unutarnju mjeru ili praksu porezne prirode kojom se proizvodi jedne stranke diskriminiraju, bilo izravno ili neizravno, u odnosu na slične proizvode podrijetlom s teritorija druge stranke.
2. Proizvodi koji se izvoze na teritorij jedne od stranaka ne mogu uživati pogodnost povrata domaćega neizravnoga poreza u iznosu koji premašuje iznos neizravnoga poreza kojemu oni podliježu.

ČLANAK 35.

Odredbe koje se odnose na ukidanje uvoznih carina primjenjivat će se i na carinske pristojbe fiskalne naravi.

ČLANAK 36.

Carinske unije, područja slobodne trgovine i prekogranični dogovori

1. Ovim se Sporazumom ne isključuje očuvanje ili uspostava carinskih unija, područja slobodne trgovine ili dogovora vezanih uz pogranični promet, osim ako se njima mijenjaju trgovinski dogovori predviđeni ovim Sporazumom.
2. Tijekom prijelaznih razdoblja, koja su određena člankom 18., ovaj Sporazum neće utjecati na provedbu posebnih preferencijalnih dogovora kojima se uređuje kretanje roba i koji su ili utvrđeni pograničnim sporazumima prethodno sklopljenim između jedne ili više država članica i Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, a koji su, temeljem sukcesije, preneseni na Hrvatsku, ili proizlaze iz dvostranih sporazuma, naznačenih u glavi III., koje je Hrvatska zaključila radi promicanja regionalne trgovine.
3. U okviru Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje održavat će se konzultacije stranaka u svezi sa sporazumima koji su opisani u stavku 1. i 2. ovoga članka i, kad to bude zatraženo, u svezi s drugim bitnim pitanjima koja se odnose na njihove trgovinske politike prema trećim zemljama. Posebice u slučaju pristupanja neke treće zemlje Zajednici takve će se konzultacije

održavati kako bi se zajamčilo uzimanje u obzir međusobnih interesa Hrvatske i Zajednice koji su navedeni u ovom Sporazumu.

ČLANAK 37.

Damping

1. Ako jedna od stranaka ustanovi da se u trgovini s drugom strankom provodi damping u smislu članka VI. Općega sporazuma o carinama i trgovini 1994, ona protiv takva postupka može poduzeti odgovarajuće mjere u skladu sa Sporazumom o provedbi članka VI. Općega sporazuma o carinama i trgovini 1994 te sa svojim domaćim zakonodavstvom koje se odnosi na to područje.

2. U vezi sa stavkom 1. ovoga članka Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje bit će obaviješteno o slučaju dampinga čim nadležna tijela stranke uvoznice pokrenu istragu. Ako se damping u smislu članka VI. Općega sporazuma o carinama i trgovini ne okonča, odnosno ako se ne nađe nikakvo drugo zadovoljavajuće rješenje u roku od 30 dana od upućivanja toga predmeta Vijeću za stabilizaciju i pridruživanje, stranka uvoznica može usvojiti odgovarajuće mjere.

ČLANAK 38.

Opća zaštitna klauzula

1. Kad se neki proizvod jedne stranke uvozi na teritorij druge stranke u toliko povećanim količinama i pod takvim uvjetima da to uzrokuje ili bi moglo prouzročiti:

- ozbiljnu štetu domaćoj industriji sličnih ili izravno konkurentnih proizvoda na teritoriju stranke uvoznice; ili
- ozbiljne poremećaje u bilo kojem sektoru gospodarstva ili teškoće koje bi mogle izazvati ozbiljno pogoršanje gospodarskoga stanja u nekoj regiji stranke uvoznice,

stranka uvoznica može poduzeti odgovarajuće mjere pod uvjetima i u skladu s postupcima utvrđenim ovim člankom.

2. Hrvatska i Zajednica primijenit će zaštitne mjere u međusobnim odnosima isključivo u skladu s odredbama ovoga Sporazuma. Takve mjere ne smiju prelaziti ono što je nužno za otklanjanje nastalih teškoća, a obično bi se trebale sastojati od obustavljanja daljnjega sniženja bilo koje primijenjene carine predviđene ovim Sporazumom za određeni proizvod, ili povećavanja carine za taj proizvod. Takve mjere moraju sadržavati jasne elemente koji postupno vode prema njihovom ukidanju, najkasnije do kraja utvrđenoga razdoblja. Mjere se ne mogu provoditi duže od godinu dana. U krajnje

iznimnim okolnostima mjere se mogu provoditi ukupno najviše tri godine. Ni jedna se zaštitna mjera ne smije primjenjivati na uvoz proizvoda na koji se prethodno primjenjivala ista mjera najmanje tri godine od isteka te mjere.

3. U slučajevima koji su navedeni u ovom članku, prije nego što se poduzmu mjere određene u njemu, ili u slučajevima na koje se primjenjuje stavak 4. (b), Hrvatska ili Zajednica će, ovisno o tome o kome je riječ, što je prije moguće dostaviti Vijeću za stabilizaciju i pridruživanje sve relevantne podatke radi pronalaženja rješenja koje je prihvatljivo za obje stranke.

4. Pri provedbi prethodnih stavaka primjenjuju se ove odredbe:

(a) Teškoće koje nastaju zbog okolnosti navedenih u ovome članku uputit će se na razmatranje Vijeću za stabilizaciju i pridruživanje, koje može donijeti bilo koju odluku potrebnu za otklanjanje tih teškoća.

Ako Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje ili stranka izvoznica nisu donijeli odluku kojom se otklanjaju teškoće, ili ako nije pronađeno drugo zadovoljavajuće rješenje u roku od 30 dana od upućivanja predmeta Vijeću za stabilizaciju i pridruživanje, stranka uvoznica može usvojiti odgovarajuće mjere radi otklanjanja problema u skladu s ovim člankom. Pri odabiru zaštitnih mjera prednost se mora dati mjerama koje najmanje remete provedbu dogovora koji su utvrđeni ovim Sporazumom.

(b) Ako iznimne i kritične okolnosti koje zahtijevaju neposredno djelovanje onemogućuju prethodno obavješćivanje ili razmatranje, ovisno o slučaju, stranka može, u situacijama koje su naznačene u ovome članku, nastaviti s primjenom mjera predostrožnosti koje su prijeko potrebne za rješavanje te situacije te je o tome dužna odmah obavijestiti drugu stranku.

5. Zaštitne mjere moraju se odmah prijaviti Vijeću za stabilizaciju i pridruživanje i o njima će se provoditi periodične konzultacije u okviru toga tijela, poglavito radi utvrđivanja vremenskoga rasporeda njihova ukidanja, čim okolnosti to dopuste.

6. Ako Hrvatska ili Zajednica podvrgnu uvoz proizvoda koji bi mogao izazvati teškoće na koje se odnosi ovaj članak, upravnoj proceduri čija je svrha brzo pribavljanje informacija o smjeru trgovinskih tokova, o tome će obavijestiti drugu stranku.

ČLANAK 39.

Klauzula o nestašici

1. Kad pridržavanje odredaba ove glave izazove:

- (a) kritičnu nestašicu ili opasnost od nestašice prehrambenih ili drugih proizvoda prijeko potrebnih za stranku izvoznicu; ili
- (b) reeksport u treću zemlju proizvoda na koji stranka izvoznica primjenjuje količinska izvozna ograničenja, izvozne carine ili mjere ili pristojbe s jednakim učinkom te kad navedene situacije izazovu ili bi mogle izazvati velike poteškoće za stranku izvoznicu,

ta stranka može poduzeti odgovarajuće mjere pod uvjetima i u skladu s postupcima koji su utvrđeni ovim člankom.

2. Pri odabiru mjera prednost se mora dati mjerama koje najmanje remete provedbu dogovora iz ovog Sporazuma. Te se mjere neće primjenjivati na način koji bi bio sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije u slučajevima u kojima prevladavaju jednaki uvjeti, ili sredstvo prikrivenoga ograničavanja trgovine, te će se ukinuti kad okolnosti više ne opravdavaju njihovo daljnje postojanje.

3. Prije poduzimanja mjera predviđenih stavkom 1. ovoga članka, ili što je prije moguće u slučajevima na koje se odnosi stavak 4. ovoga članka, Hrvatska ili Zajednica će, ovisno o slučaju, dostaviti Vijeću za stabilizaciju i pridruživanje sve relevantne podatke radi pronalaženja rješenja koje je prihvatljivo za obje stranke. Stranke se mogu u okviru Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje usuglasiti o bilo kojim sredstvima potrebnim radi okončanja teškoća. Ako se u roku od 30 dana od upućivanja predmeta Vijeću za stabilizaciju i pridruživanje ne postigne dogovor, stranka izvoznica može na izvoz proizvoda koji su posrijedi primijeniti mjere iz ovoga članka.

4. Kad iznimne i kritične okolnosti koje nalažu neposredno djelovanje onemogućavaju prethodno obavješćivanje ili razmatranje, ovisno o slučaju, Hrvatska ili Zajednica, ovisno o tome o kome je riječ, mogu nastaviti s primjenom mjera predostrožnosti koje su prijeko potrebne za rješavanje situacije te će o tome odmah obavijestiti drugu stranku.

5. Sve mjere primijenjene u skladu s ovim člankom moraju se odmah priopćiti Vijeću za stabilizaciju i pridruživanje. O njima će se provoditi periodične konzultacije u tom tijelu, poglavito radi utvrđivanja vremenskoga rasporeda njihova ukidanja, čim okolnosti to dopuste.

ČLANAK 40.

Državni monopoli

Hrvatska će postupno prilagođavati sve državne monopole tržišne naravi kako bi zajamčila da do isteka četvrte godine od stupanja na snagu ovoga Sporazuma više ne postoji diskriminacija između državljana država članica i državljana Hrvatske s obzirom na uvjete nabave i prodaje roba. Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje bit će obaviješteno o mjerama koje su usvojene radi ostvarivanja toga cilja.

ČLANAK 41.

Protokolom 4. utvrđuju se pravila o podrijetlu za primjenu carinskih povlastica koje su predviđene ovim Sporazumom.

ČLANAK 42.

Dopuštena ograničenja

Ovim se Sporazumom ne onemogućuju zabrane ili ograničenja uvoza, izvoza ili provoza roba, opravdana iz razloga javnoga morala, javnoga interesa ili javne sigurnosti; zaštite zdravlja i života ljudi, životinja ili biljaka; zaštite nacionalnoga blaga umjetničke, povijesne ili arheološke vrijednosti, ili zaštite intelektualnoga, industrijskoga i trgovačkoga vlasništva, ili pravila koja se odnose na zlato i srebro. Međutim, takve zabrane ili ograničenja neće biti sredstvo proizvoljne diskriminacije ili prikrivenoga ograničavanja trgovine između stranaka.

ČLANAK 43.

Obje stranke suglasne su da će surađivati na smanjivanju mogućnosti prijevara u primjeni trgovinskih odredaba ovoga Sporazuma.

Bez obzira na ostale odredbe ovoga Sporazuma, a posebice članaka 31., 38. i 89. te Protokola 4., kad jedna od stranaka ustanovi da postoje dostatni dokazi o prijevari, kao što je znatno povećanje trgovine proizvodima od jedne stranke prema drugoj iznad razine koja odražava gospodarske uvjete poput uobičajenih proizvodnih i izvoznih mogućnosti, ili pak uskraćivanje upravne suradnje koja je potrebna kako bi druga stranka provjerila dokaze o podrijetlu, obje će stranke odmah započeti konzultacije radi pronalaženja odgovarajućega rješenja. Do pronalaženja takva rješenja stranka u pitanju može poduzeti odgovarajuće mjere koje smatra nužnima. Pri odabiru tih mjera prednost će se dati mjerama koje najmanje remete provedbu dogovora koji su utvrđeni ovim Sporazumom.

ČLANAK 44.

Primjena ovoga Sporazuma ne utječe na primjenu odredaba prava Zajednice na Kanarske otoke.

GLAVA V.

KRETANJE RADNIKA, POSLOVNI NASTAN, PRUŽANJE USLUGA, KAPITAL

POGLAVLJE I. KRETANJE RADNIKA

ČLANAK 45.

1. Podložno uvjetima i načinima primjenjivim u pojedinim državama članicama:

- u postupanju prema radnicima koji su hrvatski državljani i koji su zakonito zaposleni na teritoriju neke države članice, ne smije biti nikakve diskriminacije na temelju državljanstva u pogledu radnih uvjeta, naknade za rad ili otpuštanja s radnoga mjesta u usporedbi s državljanima te države;
- supružnik i djeca radnika, koji je zakonito zaposlen na teritoriju neke države članice, koji zakonito borave na njezinu teritoriju, isključujući sezonske radnike i radnike koji dolaze na temelju dvostranih sporazuma u smislu članka 46., osim ako takvim sporazumima nije drukčije predviđeno, imaju pristup tržištu rada te države članice tijekom razdoblja zaposlenja koje je odobreno tomu radniku.

2. Ovisno o uvjetima i načinima koji su primjenjivi na njezinu teritoriju, Hrvatska će prema radnicima koji su državljani neke države članice i koji su zakonito zaposleni na njezinu teritoriju, te prema njihovim supružnicima i djeci koji na tom teritoriju zakonito borave, postupati u skladu sa stavkom 1.

ČLANAK 46.

1. Vodeći računa o situaciji na tržištu rada u državama članicama, podložno uvjetima utvrđenim njihovim zakonodavstvom, i u skladu s pravilima koja su u tim državama na snazi u odnosu na pokretljivost radnika:

- postojeće pogodnosti u pristupu zapošljavanju koje države članice pružaju hrvatskim radnicima na temelju dvostranih sporazuma trebaju se očuvati i, po mogućnosti, poboljšati;
- ostale države članice ispitat će mogućnost sklapanja sličnih sporazuma.

2. Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje razmotrit će omogućavanje daljnjih poboljšanja, uključujući pogodnosti u pristupu stručnoj izobrazbi, a u skladu s pravilima i postupcima koji su na snazi u državama članicama i vodeći računa o situaciji na tržištu rada u državama članicama i u Zajednici.

ČLANAK 47.

1. Utvrdit će se pravila za koordinaciju sustava socijalne sigurnosti za radnike s hrvatskim državljanstvom koji su zakonito zaposleni na teritoriju neke države članice i za članove njihovih obitelji koji na tom teritoriju zakonito borave. U tom će smislu Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje odlukom, koja ne smije utjecati ni na kakva prava ili obveze iz dvostranih sporazuma, ako oni predviđaju povoljnije uvjete, osigurati primjenu ovih odredaba:

- sva razdoblja osiguranja, zaposlenja ili boravka koja su ti radnici proveli u različitim državama članicama zbrajaju se radi ostvarivanja prava na mirovine i rente za slučaj starosti, invalidnosti i smrti, te radi zdravstvene zaštite tih radnika i članova njihovih obitelji;
- sve mirovine i rente za slučaj starosti, smrti, nesreće na radu ili profesionalne bolesti, odnosno invalidnosti koja iz toga nastane, uz iznimku nedoprinostnih naknada, slobodno se prenose u visini utvrđenoj zakonom države ili država članica dužnika;
- radnici o kojima je riječ primaju obiteljski dodatak za članove svojih obitelji na način kako je gore utvrđeno.

2. Prema radnicima koji su državljani neke države članice i koji su zakonito zaposleni na njezinu teritoriju te prema članovima njihovih obitelji koji zakonito borave na njezinu teritoriju, Hrvatska će postupati na način sličan načinu koji je naveden u drugoj i trećoj alineji stavka 1.

POGLAVLJE II.

POSLOVNI NASTAN

ČLANAK 48.

Za potrebe ovoga Sporazuma:

- (a) "Trgovačko društvo Zajednice" odnosno "hrvatsko trgovačko društvo" značit će trgovačko društvo osnovano u skladu s pravom neke države članice odnosno Hrvatske čije se registrirano sjedište, središnje mjesto upravljanja ili glavno mjesto poslovanja nalazi na teritoriju Hrvatske odnosno Zajednice.

Međutim, ako trgovačko društvo koje je osnovano u skladu s pravom Hrvatske odnosno neke države članice na teritoriju Hrvatske odnosno Zajednice ima samo svoje registrirano sjedište, to se trgovačko društvo smatra hrvatskim društvom odnosno društvom Zajednice, ako je njegovo poslovanje stvarno i trajno povezano s gospodarstvom Hrvatske odnosno jedne od država članica.

- (b) "Društvo kći" nekoga trgovačkoga društva značit će trgovačko društvo na koje prvo društvo ima prevladavajući utjecaj.
- (c) "Podružnica" nekoga trgovačkoga društva značit će mjesto obavljanja poslovne djelatnosti koja nema pravnu osobnost i koja u svom pojavnom obliku ima svojstvo trajnosti, kao što je produžetak društva matice, koja ima poslovno vodstvo i materijalno je opremljena za obavljanje poslova s trećim osobama tako da one, iako znaju da će, ako to bude potrebno, biti u pravnoj vezi s tim društvom maticom čiji je glavni ured u inozemstvu, ne moraju poslovati izravno s tom maticom, već poslove mogu obavljati u mjestu poslovanja koje je njezin produžetak.
- (d) "Poslovni nastan" značit će:
 - (i) za državljane pravo započinjanja gospodarskih djelatnosti kao samostalno zaposlene osobe i pravo osnivanja poduzeća, posebice osnivanja trgovačkih društava na koje imaju prevladavajući utjecaj. Samozapošljavanje i poduzetništvo državljana ne obuhvaća traženje zaposlenja ili zapošljavanje na tržištu rada niti daje prava na pristup tržištu rada druge stranke. Odredbe ovoga poglavlja ne primjenjuju se na osobe koje nisu isključivo samozaposlene;
 - (ii) za hrvatska trgovačka društva odnosno trgovačka društva Zajednice pravo započinjanja gospodarskih djelatnosti osnivanjem društava kćeri i podružnica u Hrvatskoj odnosno Zajednici.
- (e) "Djelovanje" će značiti obavljanje gospodarskih djelatnosti.
- (f) "Gospodarske djelatnosti" će, u načelu, obuhvaćati djelatnosti industrijske, trgovačke i profesionalne naravi te obrtničke djelatnosti.
- (g) "Hrvatski državljanin" odnosno "državljanin Zajednice" značit će fizičku osobu koja je državljanin Hrvatske odnosno jedne od država članica.
- (h) Što se tiče međunarodnoga pomorskoga prometa, uključujući i kombinirani promet koji obuhvaća pomorsku dionicu, državljani Hrvatske odnosno država članica s poslovnim nastanom izvan Hrvatske odnosno Zajednice te brodarska društva s poslovnim nastanom izvan Hrvatske odnosno Zajednice, koja su pod prevladavajućim utjecajem državljana Hrvatske odnosno neke države članice, također će biti obuhvaćeni odredbama ovoga poglavlja i

poglavlja III., ako su njihova plovila registrirana u Hrvatskoj odnosno u toj državi članici, a u skladu s njihovim odgovarajućim zakonodavstvom.

- (i) "Financijske usluge" značit će djelatnosti koje su opisane u Dodatku VI. Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje može proširiti ili preinačiti opseg toga Dodatka.

ČLANAK 49.

1. Hrvatska će trgovačkim društvima i državljanima Zajednice olakšati započinjanje djelovanja na svom teritoriju. U tu će svrhu stupanjem na snagu ovog Sporazuma Hrvatska odobriti:

- (i) u pogledu poslovnoga nastana trgovačkih društava Zajednice tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji daje vlastitim trgovačkim društvima ili bilo kojemu trgovačkomu društvu iz treće zemlje, ovisno o tome koji je bolji, i
- (ii) u pogledu djelovanja već osnovanih društava kćeri i podružnica trgovačkih društava Zajednice u Hrvatskoj tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji daje vlastitim trgovačkim društvima i podružnicama, ili bilo kojemu društvu kćeri i podružnici bilo kojega trgovačkoga društva iz bilo koje treće zemlje, ovisno o tome koji je bolji.

2. Stranke neće donijeti nikakve nove propise ili mjere kojima se uvodi diskriminacija trgovačkih društava Hrvatske ili Zajednice u odnosu na vlastita trgovačka društva u pogledu poslovnoga nastana na svom teritoriju ili u pogledu njihova djelovanja nakon uspostave poslovnoga nastana.

3. Stupanjem na snagu ovoga Sporazuma Zajednica i njezine države članice odobrit će:

- (i) u pogledu poslovnoga nastana hrvatskih trgovačkih društava tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji države članice pružaju vlastitim trgovačkim društvima ili bilo kojemu trgovačkomu društvu iz bilo koje treće zemlje, ovisno o tome koji je bolji;
- (ii) u pogledu djelovanja društava kćeri i podružnica hrvatskih trgovačkih društava osnovanih na njihovu teritoriju tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji države članice daju vlastitim trgovačkim društvima i podružnicama, ili bilo kojemu društvu kćeri i podružnici trgovačkoga društva iz bilo koje treće zemlje osnovanom na njihovu teritoriju, ovisno o tome koji je bolji.

4. Četiri godine od stupanja na snagu ovoga Sporazuma Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje utvrdit će načine za proširenje prethodnih odredaba na poslovni nastan državljana obiju stranaka ovoga Sporazuma radi pokretanja gospodarskih djelatnosti kao samostalno zaposlenih osoba.

5. Bez obzira na odredbe ovoga članka:

- (a) Nakon stupanja na snagu ovoga Sporazuma društva kćeri i podružnice trgovačkih društava Zajednice imat će pravo korištenja i uzimanja u najam nekretnina u Hrvatskoj;
- (b) Društva kćeri trgovačkih društava Zajednice također će imati pravo stjecanja i uživanja vlasništva na nekretninama kao i hrvatska trgovačka društva, a glede javnih dobara/dobara od općega interesa ista prava koja uživaju hrvatska trgovačka društva, kad su ta prava potrebna za vođenje gospodarskih djelatnosti radi kojih su osnovana, isključujući prirodna bogatstva, poljoprivredno zemljište, šume i šumsko zemljište. Četiri godine od stupanja na snagu ovoga Sporazuma Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje utvrdit će načine za proširenje prava koja su navedena u ovom stavku na izuzeta područja.
- (c) Četiri godine od stupanja na snagu ovoga Sporazuma Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje ispitat će mogućnosti proširenja prava iz točke (b), uključujući prava u izuzetim područjima, na podružnice trgovačkih društava Zajednice.

ČLANAK 50.

1. Podložno odredbama članka 49., izuzimajući financijske usluge koje su opisane u Dodatku VI., svaka stranka može urediti poslovni nastan i djelovanje trgovačkih društava i državljana na svom teritoriju, ako se tim propisima trgovačka društva i državljanima druge stranke ne diskriminiraju u usporedbi s njezinim vlastitim trgovačkim društvima i državljanima.

2. U pogledu financijskih usluga, bez obzira na ostale odredbe ovoga Sporazuma, ni jednoj se stranki ne priječi da iz opreza poduzima mjere, uključujući mjere za zaštitu ulagača, deponenata, osiguranika ili osoba prema kojima neki pružatelj financijskih usluga ima fiducijarnu obvezu, ili pak mjere kojima se jamči cjelovitost i stabilnost financijskoga sustava. Takve mjere ne smiju služiti kao sredstvo izbjegavanja obveza koje je stranka preuzela ovim Sporazumom.

3. Ništa se u ovom Sporazumu neće tumačiti na način da se od bilo koje stranke zahtijeva otkrivanje podataka vezanih uz poslove i račune pojedinih klijenata, kao ni bilo kojega povjerljivoga ili nejavnoga podatka u posjedu javnih tijela.

ČLANAK 51.

1. Odredbe ovoga poglavlja neće se primjenjivati na usluge zračnoga prijevoza, prijevoza unutarnjim plovnim putovima te kabotažu u pomorskom prijevozu.
2. Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje može dati preporuke da se poboljšaju poslovni nastan i djelovanje u područjima koja su obuhvaćena stavkom 1.

ČLANAK 52.

1. Odredbe članka 49. i 50. ne sprečavaju bilo koju od stranaka da primjenjuje posebna pravila koja se odnose na osnivanje i djelovanje na njezinu teritoriju podružnica trgovačkih društava druge stranke koje nisu osnovane na teritoriju prve stranke, pod uvjetom da su ta pravila opravdana pravnim ili tehničkim razlikama između tih podružnica i podružnica trgovačkih društava osnovanih na njezinu teritoriju ili, iz opreza, u pogledu financijskih usluga.
2. Razlika u tretmanu neće izlaziti izvan onoga što je strogo potrebno zbog takvih pravnih ili tehničkih razlika ili, iz opreza, u pogledu financijskih usluga.

ČLANAK 53.

Kako bi se hrvatskim državljanima i državljanima Zajednice olakšalo započinjanje i bavljenje zakonski uređenim profesionalnim djelatnostima u Hrvatskoj odnosno Zajednici, Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje ispitat će koji su koraci potrebni za uzajamno priznavanje kvalifikacija. U tom cilju ono može poduzeti sve potrebne mjere.

ČLANAK 54.

1. Hrvatsko trgovačko društvo ili trgovačko društvo Zajednice osnovano na teritoriju Hrvatske odnosno Zajednice imat će pravo zapošljavati, izravno ili preko neke od svojih društava kćeri ili podružnica na teritoriju Hrvatske odnosno Zajednice, u skladu sa zakonodavstvom koje je na snazi u zemlji osnivanja, zaposlenike koji su državljani Hrvatske odnosno država članica, pod uvjetom da su oni ključno osoblje u smislu stavka 2. te da ih zapošljavaju isključivo trgovačka društva, njihova društva kćeri ili podružnice. Boravišnom i radnom dozvolom tih zaposlenika bit će obuhvaćeno samo vrijeme trajanja takva radnoga odnosa.

2. Ključno osoblje gore spomenutih trgovačkih društava odnosno, u daljnjem tekstu, "organizacija", jesu "osobe premještene unutar društva" u smislu točke (c) ovoga stavka, a u okviru sljedećih kategorija, pod uvjetom da je ta organizacija pravna osoba te da su te osobe u njoj bile zaposlene ili da su djelovale kao partneri (s izuzetkom većinskih članova) najmanje godinu dana neposredno prije premještaja:

(a) osobe koje u organizaciji imaju viši položaj, koje u prvom redu upravljaju poslovanjem poduzeća i koje se uglavnom nalaze pod općim nadzorom ili rukovodstvom uprave ili dioničara društva, odnosno osobe koje obnašaju neku istovjetnu dužnost, uključujući:

- upravljanje osnivanjem odjela ili pododjela društva;
- praćenje i nadziranje rada drugih zaposlenika koji obavljaju nadzorne, stručne ili voditeljske poslove;
- osobne ovlasti za zapošljavanje i otpuštanje djelatnika, odnosno davanje preporuka vezanih uz zapošljavanje, otpuštanje ili druge kadrovske poslove;

(b) osobe koje rade u organizaciji, koje posjeduju posebna znanja bitna za pružanje usluga, služenje opremom za istraživanja, primjenu tehnika ili vođenje poslovanja društva. Osim znanja usko vezanih uz to društvo, ocjena takvih znanja može odražavati i visok stupanj stručne osposobljenosti u odnosu na određenu vrstu posla ili djelatnosti koja zahtijeva točno određeno stručno znanje, uključujući članstvo u ovlaštenoj strukovnoj udruzi;

(c) "osoba premještena unutar društva" znači fizičku osobu koja radi u određenoj organizaciji na teritoriju jedne od stranaka, ali je u obavljanju gospodarskih djelatnosti privremeno premještena na teritorij druge stranke. Ta organizacija mora imati svoje glavno mjesto obavljanja poslovne djelatnosti na teritoriju jedne od stranaka, a premještaj se mora obaviti u društvo (podružnicu, društvo kći) koje je dio te organizacije i koje u stvarnosti obavlja slične gospodarske djelatnosti na teritoriju druge stranke.

3. Ulazak i privremena prisutnost državljana Hrvatske odnosno Zajednice na teritoriju Hrvatske odnosno Zajednice bit će dopušteni, u slučaju da su ti predstavnici trgovačkih društava osobe koje u trgovačkom društvu obnašaju neku višu dužnost u smislu stavka 2. točke (a) ovoga članka te da su u određenoj državi članici odnosno Hrvatskoj odgovorne za uspostavu društva kćeri ili podružnice nekoga hrvatskoga društva u državi članici, odnosno za uspostavu društva kćeri ili podružnice nekoga društva Zajednice u Hrvatskoj, i u slučaju kada:

- ti predstavnici nisu uključeni u obavljanje izravne prodaje ili u pružanje usluga, i

- to trgovačko društvo svoje glavno mjesto poslovanja ima izvan Hrvatske odnosno Zajednice te da u državi članici odnosno Hrvatskoj nema drugoga predstavnika, ured, podružnicu ili društvo kćer.

ČLANAK 55.

Tijekom prve tri godine od dana stupanja na snagu ovoga Sporazuma Hrvatska može, na prijelaznoj osnovi, uvesti mjere koje odstupaju od odredaba ovoga poglavlja u pogledu prava poslovnoga nastana trgovačkih društava i državljana Zajednice, i to u određenim gospodarskim granama koje:

- prolaze kroz restrukturiranje ili se suočavaju s ozbiljnim teškoćama, posebice ako one za sobom povlače ozbiljne socijalne probleme u Hrvatskoj, ili su
- suočene s gubitkom ili drastičnim smanjenjem ukupnoga udjela na tržištu koje hrvatska društva ili državljani imaju u tom sektoru ili gospodarskoj grani u Hrvatskoj, ili su
- gospodarske grane u nastajanju u Hrvatskoj.

Ove mjere:

- (i) prestat će se primjenjivati najkasnije pet godina od stupanja na snagu ovoga Sporazuma,
- (ii) bit će razumne i potrebne kako bi se popravilo stanje i
- (iii) neće uvoditi diskriminaciju u pogledu djelatnosti koje obavljaju trgovačka društva ili državljani Zajednice koji u trenutku uvođenja tih mjera već imaju poslovni nastan na teritoriju Hrvatske, a u odnosu na hrvatska trgovačka društva ili državljane.

Pri osmišljavanju i primjeni tih mjera Hrvatska će, kad je god to moguće, trgovačkim društvima i državljanima Zajednice odobriti povlašteni tretman, a u svakom slučaju tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji jamči društvima ili državljanima iz bilo koje treće zemlje. Prije donošenja tih mjera Hrvatska će se savjetovati s Vijećem za stabilizaciju i pridruživanje te neće započeti s njihovom primjenom prije isteka razdoblja od mjesec dana nakon što je obavijestila Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje o konkretnim mjerama koje namjerava uvesti, osim ako opasnost od nenadoknadle štete ne nalaže poduzimanje hitnih mjera, u kojem će se slučaju Hrvatska savjetovati s Vijećem za stabilizaciju i pridruživanje neposredno po njihovu usvajanju.

Po isteku treće godine od stupanja na snagu ovoga Sporazuma Hrvatska može uvesti te mjere ili nastaviti s njihovom provedbom jedino uz suglasnost Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje i pod uvjetima koje ono odredi.

POGLAVLJE III.

PRUŽANJE USLUGA

ČLANAK 56.

1. U skladu sa sljedećim odredbama stranke se obvezuju poduzeti nužne korake kako bi postupno omogućavale da usluge pružaju trgovačka društva ili državljani Hrvatske odnosno Zajednice s poslovnim nastanom na teritoriju stranke kojoj ne pripada osoba kojoj su te usluge namijenjene.

2. Usporedo s procesom liberalizacije, koji je spomenut u stavku 1., stranke će dopustiti privremeno kretanje fizičkih osoba koje pružaju usluge ili onih koje pružatelj usluga zapošljava kao ključno osoblje u smislu članka 54., uključujući fizičke osobe koje su predstavnici trgovačkoga društva ili državljana Hrvatske ili Zajednice i koje traže privremeni ulazak radi vođenja pregovora o prodaji usluga ili sklapanja ugovora o prodaji usluga za toga pružatelja usluga kada ti predstavnici nisu uključeni u obavljanje izravne prodaje korisnicima ili samostalno pružanje usluga.

3. Nakon četiri godine od stupanja na snagu ovoga Sporazuma Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje poduzet će mjere nužne za postupnu provedbu odredaba stavka 1. Pri tome će se voditi računa o napretku koji su stranke postigle u usklađivanju svojih prava.

ČLANAK 57.

1. Stranke neće poduzimati mjere ni radnje koje bi uvjete pod kojima usluge pružaju državljani ili trgovačka društva Hrvatske i Zajednice s poslovnim nastanom na teritoriju stranke, kojoj ne pripada osoba kojoj su te usluge namijenjene, bitno ograničile u odnosu na stanje zatečeno na dan koji prethodi danu stupanja na snagu ovoga Sporazuma.

2. Ako jedna stranka smatra da mjere koje je druga stranka uvela nakon stupanja Sporazuma na snagu dovode do stanja koje je u pogledu pružanja usluga bitno restriktivnije od stanja zatečenoga na dan stupanja Sporazuma na snagu, ona može od druge stranke zahtijevati da započne konzultacije.

ČLANAK 58.

U pružanju prometnih usluga između Hrvatske i Zajednice primjenjuju se ove odredbe:

1. S obzirom na kopneni promet Protokolom 6. utvrđena su pravila koja su primjenjiva na odnos između stranaka, posebice radi osiguranja neograničenoga cestovnoga tranzitnoga prometa preko Hrvatske i Zajednice u cjelini, učinkovite primjene načela nediskriminacije i postupnoga usklađivanja hrvatskoga zakonodavstva na području prometa sa zakonodavstvom Zajednice.

2. S obzirom na međunarodni pomorski promet stranke se obvezuju na učinkovitu primjenu načela neograničenoga pristupa tržištu i prometu na komercijalnoj osnovi.

(a) Prethodna odredba ne utječe na prava i obveze prema Kodeksu Ujedinjenih naroda o poslovanju linijskih konferencija na način kako ga primjenjuje jedna ili druga stranka ovoga Sporazuma. Nekonferencijski linijski brodari mogu se slobodno natjecati s konferencijskim brodarom sve dok se pridržavaju načela poštenoga tržišnoga natjecanja na komercijalnoj osnovi.

(b) Stranke potvrđuju svoje opredjeljenje za okružje slobodnoga tržišnoga natjecanja kao osnovne značajke prometa krutoga i tekućega rasutoga tereta.

3. U primjeni načela iz stavka 2. stranke:

(a) neće uvrštavati klauzule o podjeli tereta u buduće dvostrane sporazume s trećim zemljama, osim u iznimnim okolnostima u kojima linijski brodari s teritorija jedne ili druge stranke ovoga Sporazuma u protivnom ne bi imali stvarnu priliku prometovati u treću zemlju ili iz nje radi obavljanja trgovine;

(b) zabranit će rješenja vezana uz podjelu tereta u budućim dvostranim sporazumima koja se odnose na promet krutoga i tekućega rasutoga tereta;

(c) nakon stupanja na snagu ovoga Sporazuma ukinut će sve jednostrane mjere te upravne, tehničke i druge prepreke koje bi mogle imati ograničavajući ili diskriminirajući učinak na slobodno pružanje usluga u međunarodnom pomorskom prometu.

(d) Svaka će od stranaka, *inter alia*, postupati s brodovima kojima upravljaju državljani ili društva druge stranke na način koji nije manje povoljan od načina na koji postupaju prema vlastitim brodovima, a u odnosu na pristup lukama koje su otvorene za međunarodni promet, uporabu infrastrukture i pomoćnih pomorskih usluga u lukama, te na naknade i pristojbe, carinske pogodnosti, dodjeljivanje vezova i mogućnost utovara i istovara robe.

4. Kako bi se zajamčio usklađeni razvoj i postupna liberalizacija prometa između stranaka, a u skladu s njihovim uzajamnim komercijalnim potrebama, uvjeti obostranoga pristupa tržištu u zračnom prometu uređuju se posebnim sporazumima, o kojima će stranke pregovarati nakon stupanja na snagu ovoga Sporazuma.

5. Prije sklapanja sporazuma iz stavka 4. stranke ne smiju poduzimati bilo kakve mjere ili radnje koje više ograničavaju ili diskriminiraju u odnosu na stanje zatečeno prije stupanja na snagu ovoga Sporazuma.

6. Hrvatska će svoje zakonodavstvo, uključujući upravne, tehničke i druge propise, prilagoditi zakonodavstvu Zajednice koje se u određenom trenutku primjenjuje u zračnom i kopnenom prometu, i to u onoj mjeri u kojoj to služi liberalizaciji i obostranom pristupu tržištima objiju stranaka te omogućuje kretanje putnika i roba.

7. Usporedo sa zajedničkim napretkom u ostvarivanju ciljeva postavljenih u ovom poglavlju Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje ispitat će načine stvaranja uvjeta koji su prijeko potrebni za unapređivanje slobode pružanja usluga u zračnom i kopnenom prometu.

POGLAVLJE IV.

TEKUĆA PLAĆANJA I KRETANJE KAPITALA

ČLANAK 59.

Stranke se obvezuju odobravati sva plaćanja i transfere na tekući račun bilance plaćanja između Hrvatske i Zajednice u slobodnoj konvertibilnoj valuti i u skladu s odredbama članka VIII. Statuta Međunarodnoga monetarnoga fonda.

ČLANAK 60.

1. U pogledu transakcija na kapitalnom računu i financijskom računu bilance plaćanja nakon stupanja na snagu ovoga Sporazuma stranke će osigurati slobodno kretanje kapitala koji se odnosi na izravna ulaganja u društva koja su ustanovljena u skladu s pravom zemlje domaćina i ulaganja koja su obavljena u skladu s odredbama poglavlja II., glave V., kao i likvidaciju ili povrat tih ulaganja i bilo kakve dobiti koja iz njih proizlazi.

2. U pogledu transakcija na kapitalnom i financijskom računu bilance plaćanja od stupanja na snagu ovoga Sporazuma stranke će osigurati slobodno kretanje kapitala s obzirom na potraživanja koja se odnose na trgovačke transakcije ili pružanje usluga u kojima sudjeluje osoba koja ima prebivalište u jednoj od stranaka, te na financijske zajmove i kredite s rokom dospjeća duljim od jedne godine.

Po stupanju na snagu ovoga Sporazuma Hrvatska će dopustiti državljanima država članica Europske unije stjecanje nekretnina u Hrvatskoj, uz potpunu i svrhovitu primjenu postojećih postupaka, osim za područja i pitanja navedena u Dodatku VII. U razdoblju od četiri godine od stupanja na snagu ovoga Sporazuma Hrvatska će postupno usklađivati svoje zakonodavstvo koje se odnosi na stjecanje nekretnina u Hrvatskoj kako bi državljanima članica Europske unije osigurala isti tretman kao i hrvatskim državljanima. Nakon isteka četvrte godine od stupanja na snagu ovoga Sporazuma Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje ispitat će načine za proširivanje tih prava na područja i pitanja navedena u Dodatku VII.

Stranke će također osigurati, od četvrte godine nakon stupanja na snagu ovoga Sporazuma, slobodno kretanje kapitala koje se odnosi na portfeljna ulaganja i financijske zajmove i kredite s rokom dospelja kraćim od godine dana.

3. Ne dovodeći u pitanje stavak 1., stranke neće uvoditi nikakva nova ograničenja na kretanje kapitala i tekuća plaćanja između osoba s prebivalištem u Hrvatskoj odnosno Zajednici i neće postojeća rješenja dodatno ograničavati.

4. Ne dovodeći u pitanje odredbe članka 59. i ovoga članka, kada u iznimnim okolnostima kretanje kapitala između Hrvatske i Zajednice uzrokuje ili prijeti uzrokovanjem ozbiljnih teškoća u funkcioniranju tečajne politike ili monetarne politike u Hrvatskoj ili Zajednici, Hrvatska odnosno Zajednica može poduzeti zaštitne mjere u pogledu kretanja kapitala između Hrvatske i Zajednice za razdoblje ne dulje od šest mjeseci, ako su takve mjere prijeko potrebne.

5. Nijedna se gornja odredba ne može upotrijebiti da bi se ograničila prava gospodarskih subjekata obiju stranaka da iskoriste svaki povoljniji tretman na temelju bilo kojega postojećega dvostranoga ili višestranoga sporazuma koji uključuje stranke ovoga Sporazuma.

6. Stranke će se međusobno savjetovati o olakšavanju kretanja kapitala između Hrvatske i Zajednice radi promicanja ciljeva ovoga Sporazuma.

ČLANAK 61.

1. Tijekom prve četiri godine od dana stupanja na snagu ovoga Sporazuma stranke će poduzimati mjere koje omogućavaju stvaranje potrebnih uvjeta za daljnju postupnu primjenu pravila Zajednice o slobodnom kretanju kapitala.

2. Po isteku četvrte godine od dana stupanja na snagu ovog Sporazuma Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje utvrdit će načine potpune primjene pravila Zajednice o kretanju kapitala.

POGLAVLJE V.

OPĆE ODREDBE

ČLANAK 62.

1. Primjena odredaba ove glave može se ograničiti temeljem javnoga interesa, javne sigurnosti ili javnoga zdravlja.
2. Odredbe ove glave neće se primjenjivati na aktivnosti koje su na teritoriju bilo koje stranke povezane, makar i povremeno, s izvršavanjem službenih ovlasti.

ČLANAK 63.

Prema ovoj glavi ništa iz ovoga Sporazuma ne sprečava stranke da primjenjuju svoje zakone i ostale propise koji se odnose na ulazak i boravak, zapošljavanje, radne uvjete, poslovni nastan fizičkih osoba i pružanje usluga pod uvjetom da ih pritom ne primjenjuju na takav način da poništavaju ili umanjuju koristi koje ima bilo koja od stranaka na temelju uvjeta iz određene odredbe ovoga Sporazuma. Ova odredba ne utječe na primjenu članka 62.

ČLANAK 64.

Odredbe ove glave također se primjenjuju na trgovačka društva koja su pod nadzorom i isključivo u zajedničkom vlasništvu hrvatskih društava ili državljana i društava ili državljana Zajednice.

ČLANAK 65.

1. Tretman najpovlaštenije države, dodijeljen u skladu s odredbama ove glave, neće se primjenjivati na porezne povlastice koje stranke pružaju ili će pružati u budućnosti na temelju sporazuma čija je svrha izbjeći dvostruko oporezivanje ili druge porezne dogovore.
2. Nijedna odredba ove glave neće se tumačiti kao sprečavanje stranaka da usvoje ili provedu bilo koju mjeru čiji je cilj sprečavanje izbjegavanja ili utaje poreza u skladu s poreznim odredbama sporazuma o izbjegavanju dvostrukoga oporezivanja i drugih poreznih dogovora ili domaćega fiskalnoga zakonodavstva.
3. Nijedna od odredaba ove glave neće se tumačiti kao sprečavanje Hrvatske ili država članica da u primjeni relevantnih odredaba svoga fiskalnoga zakonodavstva razlikuju porezne obveznike koji nisu u istoj situaciji, posebice s obzirom na njihovo prebivalište.

ČLANAK 66.

1. Stranke će nastojati, gdje je god to moguće, izbjeći nametanje restriktivnih mjera, uključujući mjere koje se odnose na uvoz, radi bilance plaćanja. Stranka koja usvoji takve mjere dostavit će, što je prije moguće, drugoj stranci raspored njihova ukidanja.

2. Kada se Hrvatska ili jedna ili više država članica nalaze u ozbiljnim teškoćama vezanim uz bilancu plaćanja ili im takve teškoće prijete, Hrvatska ili Zajednica, ovisno o situaciji, mogu u skladu s uvjetima utvrđenim u Sporazumu Svjetske trgovinske organizacije usvojiti restriktivne mjere, uključujući mjere koje se odnose na uvoz, koje će biti ograničenoga trajanja, a koje ne mogu prekoračiti ono što je strogo potrebno da bi se popravila bilanca plaćanja. Hrvatska ili Zajednica, ovisno o situaciji, o tome će smjesta obavijestiti drugu stranku.

3. Restriktivne se mjere neće primjenjivati na transfere koji se odnose na ulaganja, posebice ne na povrat uloženoga ili ponovno uloženoga iznosa, ili bilo kakvih prihoda koji iz njih proizlaze.

ČLANAK 67.

Odredbe će se ove glave postupno prilagođavati, posebice u svjetlu zahtjeva koji proizlaze iz članka V. Općega sporazuma o trgovini uslugama.

ČLANAK 68.

Odredbe ovoga Sporazuma ne dovode u pitanje primjenu bilo koje mjere koju je donijela jedna od stranaka, nužne radi sprečavanja izbjegavanja mjera koje se odnose na pristup trećih zemalja njezinu tržištu na temelju odredaba ovoga Sporazuma.

GLAVA VI.

USKLAĐIVANJE PRAVA, PROVEDBA PRAVA I PRAVILA TRŽIŠNOGA NATJECANJA

ČLANAK 69.

1. Stranke pridaju važnost usklađivanju postojećega hrvatskoga zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice. Hrvatska će nastojati osigurati

postupno usklađivanje postojećih zakona i budućega zakonodavstva s pravnom stečevinom Zajednice (*acquis*).

2. Usklađivanje će započeti danom potpisivanja Sporazuma i postupno će se proširivati na sve elemente pravne stečevine Zajednice (*acquis*) iz ovoga Sporazuma do kraja razdoblja utvrđenoga u članku 5. Sporazuma. Usklađivanje će se, posebice u ranoj fazi, usredotočiti na temeljne dijelove pravne stečevine Zajednice (*acquis*) koji se odnose na unutarnje tržište i na druga područja vezana uz trgovinu, a na temelju programa o kojem se trebaju usuglasiti Hrvatska i Komisija Europskih zajednica. Hrvatska će u dogovoru s Komisijom Europskih zajednica definirati načine nadgledanja provedbe usklađivanja zakonodavstva i radnji koje treba poduzimati u svezi s njegovom provedbom.

ČLANAK 70.

Tržišno natjecanje i ostale gospodarske odredbe

1. Sljedeće je nespojivo s ispravnom primjenom Sporazuma u mjeri u kojoj može utjecati na trgovinu između Hrvatske i Zajednice:

- (i) svi sporazumi između poduzetnika, odluke udruženja poduzetnika i usklađene prakse između poduzetnika, čiji je cilj ili učinak sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnoga natjecanja;
- (ii) zlouporaba vladajućega položaja jednog ili više poduzetnika na teritoriju Hrvatske ili Zajednice u cjelini, ili u njihovim značajnim dijelovima;
- (iii) svaka državna potpora koja narušava ili prijeti narušavanjem tržišnoga natjecanja davanjem prednosti nekim poduzetnicima ili nekim proizvodima.

2. Svako postupanje suprotno ovomu članku ocjenjivat će se na temelju kriterija koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u Zajednici, posebice članaka 81., 82., 86. i 87. Ugovora o osnivanju Europske zajednice i instrumenata za tumačenje koje su usvojile institucije Zajednice.

3. Stranke će osigurati da operativno neovisnomu javnomu tijelu budu povjerene ovlasti nužne za potpunu primjenu stavka 1. (i) i (ii) ovoga članka glede privatnih i javnih poduzetnika i poduzetnika kojima su dodijeljena posebna prava.

4. Hrvatska će osnovati operativno neovisno tijelo kojemu će povjeriti ovlasti nužne za potpunu primjenu stavka 1. (iii) ovoga članka u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovoga Sporazuma. To će tijelo, *inter alia*, biti ovlašteno odobravati programe državne potpore i pojedinačne potpore u skladu sa stavkom 2. ovoga članka i naređivati povrat državne potpore koja je nezakonito dodijeljena.

5. Svaka će stranka osigurati transparentnost na području državnih potpora, tako što će, *inter alia*, drugoj stranci dostavljati redoviti godišnji izvještaj ili drugi odgovarajući dokument, slijedeći metodologiju i prikaz koji je sadržan u pregledu državnih potpora Zajednice. Na zahtjev jedne od stranaka druga će stranka osigurati informacije o određenim pojedinačnim slučajevima javne potpore.

6. Hrvatska će izraditi sveobuhvatan popis programa potpore koji su uspostavljeni prije osnivanja tijela iz stavka 4. i takve će programe pomoći uskladiti s kriterijima iz stavka 2. u razdoblju ne dužem od četiri godine od stupanja na snagu ovoga Sporazuma.

7. (a) Radi primjene odredaba stavka 1. (iii) stranke prihvaćaju da će se prve četiri godine nakon stupanja na snagu ovoga Sporazuma svaka državna potpora koju dodjeljuje Hrvatska ocjenjivati, uzimajući u obzir činjenicu da se Hrvatska smatra područjem koje je istovjetno područjima Zajednice koja su opisana u članku 87. (3) (a) Ugovora o osnivanju Europske zajednice.

(b) Unutar tri godine od stupanja na snagu ovoga Sporazuma Hrvatska će Komisiji Europskih zajednica dostaviti svoje iznose BDP po glavi stanovnika koji su usklađeni na razini NUTS-a II. Tijelo iz stavka 4. i Komisija Europskih zajednica potom će zajedno ocijeniti podobnost hrvatskih regija i na temelju toga maksimalni iznos potpore kako bi se izradila karta regionalnih potpora na osnovi odgovarajućih smjernica Zajednice.

8. Glede proizvoda iz poglavlja II, glave IV:

- stavak 1. (iii) neće se primjenjivati;
- svako postupanje suprotno stavku 1. (i) ocjenjivat će se prema kriterijima koje je utvrdila Zajednica na temelju članaka 36. i 37. Ugovora o osnivanju Europske zajednice i posebnih instrumenata Zajednice koji su usvojeni na toj osnovi.

9. Ako jedna od stranaka smatra da je određeno postupanje nespojivo s uvjetima iz stavka 1. ovoga članka, može poduzeti odgovarajuće mjere nakon konzultacija unutar Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje ili trideset radnih dana nakon što se obratila za konzultacije.

Ništa iz ovoga članka nije u suprotnosti i ne može na bilo koji način utjecati na protudampinške ili kompenzacijske mjere koje bilo koja stranka poduzima u skladu s odgovarajućim člancima Općega sporazuma o carinama i trgovini 1994 i Sporazuma Svjetske trgovinske organizacije o subvencijama i kompenzacijskim mjerama, ili s odgovarajućim domaćim zakonodavstvom.

ČLANAK 71.

Intelektualno, industrijsko i trgovačko vlasništvo

1. Prema odredbama ovoga članka i Dodatka VIII. stranke potvrđuju važnost koju pridaju osiguranju odgovarajuće i učinkovite zaštite i provedbe prava intelektualnoga, industrijskoga i trgovačkoga vlasništva.
2. Hrvatska će poduzeti nužne mjere kako bi najkasnije tri godine od stupanja na snagu ovoga Sporazuma zajamčila razinu zaštite intelektualnoga, industrijskoga i trgovačkoga vlasništva koja je slična zaštiti koja postoji u Zajednici, uključujući učinkovita sredstva za provedbu tih prava.
3. Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje može odlučiti obvezati Hrvatsku na pristupanje određenim višestranim ugovorima u tom području.
4. Ako se pojave problemi u području intelektualnoga, industrijskoga i trgovačkoga vlasništva koji utječu na trgovinske uvjete, morat će se hitno priopćiti Vijeću za stabilizaciju i pridruživanje, na zahtjev bilo koje od stranaka, radi postizanja obostrano zadovoljavajućih rješenja.

ČLANAK 72.

Javne nabave

1. Stranke smatraju da je željeni cilj otvaranje pristupa nadmetanju za sklapanje ugovora o javnim nabavama na temelju nediskriminacije i uzajamnosti, posebice u skladu s pravilima Svjetske trgovinske organizacije.
2. Hrvatskim trgovačkim društvima, bez obzira na to jesu li osnovana u Zajednici ili nisu, od stupanja na snagu ovoga Sporazuma bit će omogućen pristup natječajima o javnim nabavama u Zajednici, prema pravilima o nabavama koja vrijede u Zajednici, pod uvjetima ne manje povoljnim od uvjeta koji se primjenjuju na društva Zajednice.

Gornje odredbe također će se primjenjivati na ugovore s područja komunalnih usluga nakon što hrvatska Vlada usvoji zakonodavstvo kojim se na to područje uvode pravila Zajednice. Zajednica će periodično provjeravati je li Hrvatska stvarno uvela takvo zakonodavstvo.

Trgovačkim društvima Zajednice koja nisu osnovana u Hrvatskoj omogućit će se pristup natječajima o javnim nabavama u Hrvatskoj uskladu sa Zakonom o javnim nabavama, pod uvjetima ne manje povoljnim od uvjeta koji se primjenjuju na hrvatska društva, najkasnije tri godine od stupanja na snagu ovoga Sporazuma. Društva Zajednice osnovana u Hrvatskoj, prema odredbama poglavlja 2. glave V., imat će pristup natječajima o javnim nabavama pod uvjetima ne manje povoljnim od onih koji se primjenjuju na hrvatska društva od stupanja na snagu ovog Sporazuma.

Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje periodično će ispitivati mogućnost da Hrvatska svim društvima Zajednice omogući pristup natječajima o javnim nabavama u Hrvatskoj.

3. Što se tiče poslovnoga nastana, djelovanja, pružanja usluga između Hrvatske i Zajednice te zapošljavanja i kretanja radne snage, što je povezano s izvršavanjem ugovora o javnim nabavama, primjenjuju se odredbe članaka 45. do 68.

ČLANAK 73.

Normizacija, mjeriteljstvo, ovlašćivanje i ocjena sukladnosti

1. Hrvatska će poduzeti potrebne mjere kako bi postupno postigla usklađenost s tehničkim propisima Zajednice i europskom normizacijom, mjeriteljstvom i ovlašćivanjem te postupcima za ocjenu sukladnosti.

2. U tu će svrhu stranke u ranoj fazi započeti:

- promicati uporabu tehničkih propisa Zajednice i europskih norma, te postupaka ispitivanja i ocjene sukladnosti;
- zaključivati, po potrebi, Europske protokole za ocjenu sukladnosti;
- poticati razvoj infrastrukture za kakvoću: normizaciju, mjeriteljstvo, ovlašćivanje i ocjenu sukladnosti;
- promicati sudjelovanje Hrvatske u radu specijaliziranih europskih organizacija, osobito u Europskom odboru za normizaciju, Europskom odboru za elektrotehničku normizaciju, Europskom institutu za telekomunikacijske norme, Europskoj suradnji na ovlašćivanju, u Europskoj suradnji u zakonskom mjeriteljstvu i u EUROMET-u.

ČLANAK 74.

Zaštita potrošača

Stranke će surađivati kako bi uskladile standarde za zaštitu potrošača u Hrvatskoj sa standardima u Zajednici. Učinkovita je zaštita potrošača nužna kako bi se osiguralo primjereno funkcioniranje tržišnoga gospodarstva. Ta će

zaštita ovisiti o razvoju upravne infrastrukture radi osiguranja nadzora nad tržištem i provedbe zakona na tom području.

U tu će svrhu i u njihovu zajedničkom interesu stranke poticati i osigurati:

- usklađivanje zakonodavstva i prilagođavanje zaštite potrošača u Hrvatskoj zaštiti koja je na snazi u Zajednici;
- politiku aktivne zaštite potrošača, uključujući veću informiranost i razvoj neovisnih organizacija;
- učinkovitu pravnu zaštitu potrošača radi poboljšanja kakvoće potrošačke robe i održavanja odgovarajućih sigurnosnih standarda.

GLAVA VII.

PRAVOSUĐE I UNUTARNJI POSLOVI

UVOD

ČLANAK 75.

Jačanje institucija i vladavine prava

U suradnji na području pravosuđa i unutarnjih poslova stranke će posebnu važnost pridavati konsolidiranju vladavine prava i jačanju institucija na svim razinama u području uprave općenito, a posebice u provođenju prava i u pravosudnim mehanizmima.

Suradnje na području pravosuđa usredotočit će se posebice na neovisnost sudstva, poboljšanje njegove učinkovitosti i na izobrazbu pravne struke.

SURADNJA NA PODRUČJU KRETANJA OSOBA

ČLANAK 76.

Vize, granična kontrola, azil i migracija

1. Stranke će surađivati na područjima viza, granične kontrole, azila i migracije i utvrdit će okvire za suradnju u tim područjima, uključujući suradnju na regionalnoj razini.

2. Suradnja u pitanjima iz stavka 1. temeljit će se na međusobnim konzultacijama i uskoj koordinaciji između stranaka te bi trebala uključivati tehničku i upravnu pomoć u:

- razmjeni informacija o zakonodavstvu i praksi;
- izradi zakonodavstva;
- povećanju učinkovitosti institucija;
- izobrazbi osoblja;
- zaštiti putnih isprava i otkrivanju lažnih isprava.

3. Suradnja će se posebno usredotočiti:
 - u području azila na izradu i primjenu nacionalnoga zakonodavstva kako bi se dostigli standardi iz Ženevske konvencije iz 1951. i Njujorškoga protokola iz 1967. radi osiguravanja poštovanja načela zabrane protjerivanja;
 - u području legalnih migracija na pravila ulaska te na prava i status osoba kojima je odobren ulazak. U svezi s migracijom stranke su sporazumne osigurati pravedni tretman državljanima drugih zemalja koji zakonito prebivaju na njihovu teritoriju i promicati politiku integracije radi osiguravanja prava i obveza koji su usporedivi s pravima i obvezama koje imaju njihovi državljani.

Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje može predložiti dodatna područja suradnje u skladu s ovim člankom.

ČLANAK 77.

Sprečavanje i kontrola ilegalne imigracije; ponovni prihvrat (readmisija)

1. Stranke su suglasne surađivati radi sprečavanja i kontrole ilegalnih imigracija. U tu svrhu:
 - Hrvatska je suglasna ponovno prihvatiti sve svoje državljane koji se ilegalno nalaze na teritoriju neke države članice na njezin zahtjev i bez dodatnih formalnosti;
 - također, svaka je država članica Europske unije suglasna ponovno prihvatiti sve svoje državljane koji se ilegalno nalaze na teritoriju Hrvatske na njezin zahtjev i bez dodatnih formalnosti.

Hrvatska i države članice Europske unije osigurat će svojim državljanima odgovarajuće osobne isprave te će im za to pružiti potrebnu upravnu podršku.

2. Stranke su suglasne da na zahtjev Hrvatska i Europska zajednica sklope sporazum koji će urediti posebne obveze Hrvatske i država članica Europske unije za ponovni prihvat, uključujući obvezu ponovnog prihvata državljana drugih zemalja i osoba bez državljanstva.

3. Do sklapanja sporazuma sa Zajednicom iz stavka 2. Hrvatska je suglasna sklopiti, na zahtjev neke države članice, dvostrane sporazume s pojedinim državama članicama Europske unije kojima se uređuju posebne obveze ponovnoga prihvata između Hrvatske i te države članice, uključujući obvezu ponovnoga prihvata državljana drugih zemalja i osoba bez državljanstva.

4. Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje ispitat će koji bi se dodatni zajednički naponi mogli učiniti radi sprečavanja i kontrole ilegalnih imigracija, uključujući trgovinu ljudima.

SURADNJA U VEZI S PRANJEM NOVCA I NEDOPUŠTENIM DROGAMA

ČLANAK 78.

Pranje novca

1. Stranke su suglasne da je prijeko potrebno ulagati napore i surađivati kako bi spriječile uporabu svojih financijskih sustava za pranje prihoda stečenih od kaznenih djela općenito, a posebice od kaznenih djela vezanih uz drogu.

2. Suradnja na tom području može uključivati upravnu i tehničku pomoć radi razvoja provedbe propisa i omogućivanja učinkovita funkcioniranja odgovarajućih standarda i mehanizama za sprečavanje pranja novca istovjetnih onima koje je usvojila Zajednica i međunarodni forumi na ovom području.

ČLANAK 79.

Suradnja u vezi s nedopuštenim drogama

1. Stranke će, u granicama svojih ovlasti i nadležnosti, surađivati kako bi osigurale uravnotežen i integriran pristup kontroli droga. Politika i aktivnosti kontrole droga bit će usmjerene na smanjivanje opskrbe, trgovine i potražnje za nedopuštenim drogama te na učinkovitiju kontrolu prekursora.

2. Stranke će se dogovoriti o potrebnim metodama suradnje za postizanje tih ciljeva. Aktivnosti će se temeljiti na zajednički dogovorenim načelima u skladu sa strategijom EU za kontrolu droga.

Suradnja će se između stranaka sastojati od tehničke i upravne pomoći, posebice na ovim područjima:

- izradi nacionalnoga zakonodavstva i politika;
- osnivanju institucija i informativnih centara;
- izobrazbi osoblja;
- istraživanjima vezanim uz droge;
- sprečavanju zlouporabe prekursora za nedopuštenu proizvodnju droga.

Stranke se mogu dogovoriti o uključivanju drugih područja.

SURADNJA U KAZNENIM PITANJIMA

ČLANAK 80.

Sprečavanje i suzbijanje kriminala i drugih nezakonitih aktivnosti

1. Stranke su suglasne surađivati u suzbijanju i sprečavanju kaznenih i nezakonitih aktivnosti, organiziranih ili drugih, kao što su:

- trgovina ljudima;
- protuzakonite gospodarske aktivnosti, a posebice korupcija, krivotvorenje novca, nezakonite transakcije s robom, kao što je industrijski otpad, radioaktivni materijal i promet nezakonitim ili krivotvorenim proizvodima;
- nedopuštena trgovina drogom i psihotropnim tvarima;
- krijumčarenje;
- nedopuštena trgovina oružjem;
- terorizam;

Suradnja u navedenim pitanjima bit će predmetom konzultacija i bliske koordinacije između stranaka.

2. Tehnička i upravna pomoć na tom području može uključivati:

- izradu nacionalnoga zakonodavstva na području kaznenoga prava;
- povećanje učinkovitosti institucija zaduženih za suzbijanje i sprečavanje kriminala;
- izobrazbu osoblja i usavršavanje istražnih sredstava;
- utvrđivanje mjera za sprečavanje kriminala.

GLAVA VIII.
POLITIKE SURADNJE

ČLANAK 81.

1. Hrvatska i Zajednica će uspostaviti tijesnu suradnju čiji je cilj doprinos razvoju i rastu Hrvatske. Takva će suradnja ojačati postojeće gospodarske veze na najširim mogućim temeljima i u korist obiju stranaka.
2. Politike i druge mjere bit će oblikovane kako bi omogućile gospodarski i društveni razvoj Hrvatske. Te bi politike trebale osigurati da se i pitanja okoliša od samoga početka u potpunosti uključe i povežu sa zahtjevima za harmoničan društveni razvoj.
3. Politike će suradnje biti integrirane u regionalni okvir suradnje. Posebna će se pozornost posvetiti mjerama koje mogu poticati suradnju između Hrvatske i susjednih zemalja, uključujući države članice, čime će se pridonijeti regionalnoj stabilnosti. Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje može odrediti prioritete među politikama suradnje, opisanima u daljnjem tekstu, i unutar njih.

ČLANAK 82.

Gospodarska politika

1. Hrvatska i Zajednica će surađivati i na taj način olakšati gospodarsku reformu i poboljšati razumijevanje temeljnih čimbenika svojih gospodarstava i primjene gospodarske politike u tržišnim gospodarstvima.
2. S tim će ciljem Hrvatska i Zajednica surađivati radi:
 - razmjene informacija o makroekonomskim rezultatima i izgledima te o razvojnim strategijama;
 - zajedničke analize gospodarskih pitanja od zajedničkoga interesa, uključujući i oblikovanje gospodarske politike i instrumenata za njezinu provedbu;
 - promicanja šire suradnje radi ubrzavanja pritjecanja tehnološkog znanja i iskustva (*know-how*) te pristupa novim tehnologijama.
3. Na zahtjev hrvatskih vlasti Zajednica može osigurati pomoć u pružanju potpore naporima Hrvatske prema postupnom usklađivanju njezinih politika s politikama Ekonomske i monetarne unije. Suradnja će na tom području uključivati neformalnu razmjenu informacija koje se tiču načela i funkcioniranja Ekonomske i monetarne unije i Europskog sustava središnjih banaka.

ČLANAK 83.

Suradnja u području statistike

1. Suradnja u području statistike bit će usmjerena na razvitak učinkovitoga i održivoga statističkoga sustava koji će biti u stanju pravodobno dati pouzdane, objektivne i točne podatke potrebne za planiranje i praćenje procesa tranzicije i reforme u Hrvatskoj. On će pomoći Državnomu zavodu za statistiku Hrvatske da na bolji način udovolji potrebama svojih korisnika u javnoj upravi i u privatnim poduzećima. Statistički će sustav poštovati temeljna statistička načela koja su donijeli Ujedinjeni narodi i odredbe europskoga statističkoga prava te će se razvijati prema pravnoj stečevini Zajednice (*acquis*).

2. U tu svrhu stranke mogu surađivati posebice:

- u promicanju razvoja učinkovite statističke službe u Hrvatskoj, koja se temelji na odgovarajućem institucionalnom okviru;
- u daljnjem usklađivanju s međunarodnim i europskim standardima i klasifikacijom kako bi se nacionalnom statističkom sustavu omogućilo usvajanje pravne stečevine Zajednice (*acquis*) na području statistike;
- u pružanju odgovarajućih društveno-gospodarskih podataka gospodarskim čimbenicima iz privatnoga i javnoga sektora i istraživačkoj zajednici;
- u pružanju podataka potrebnih za provođenje i praćenje gospodarske reforme;
- u osiguravanju tajnosti pojedinačnih podataka;
- u postupnom povećanju prikupljanja podataka i njihovu prijenosu u Europski statistički sustav.

3. Suradnja će na tom području uključiti posebice razmjenu informacija o metodama, prijenosu tehnološkog znanja i iskustva (*know-how*) te o izobrazbi.

ČLANAK 84.

Bankarstvo, osiguranje i ostale financijske usluge

1. Stranke će surađivati u uspostavljanju i razvijanju odgovarajućega okvira za poticanje bankarskih, osiguravateljskih i financijskih usluga u Hrvatskoj.

Ta će se suradnja usredotočiti na:

- usvajanje zajedničkoga računovodstvenoga sustava koji odgovara europskim standardima;
- jačanje i restrukturiranje bankarstva, osiguranja i ostalih financijskih sektora;
- poboljšanje nadzora i regulacije bankarskih i drugih financijskih usluga;
- razmjenu informacija, posebice u vezi s predloženim zakonodavstvom;
- pripremu prijevoda i pojmovnika.

2. Stranke će surađivati u razvijanju učinkovita sustava revizije u Hrvatskoj, slijedeći usklađene metode i postupke Zajednice.

Suradnja će se usredotočiti na:

- tehničku pomoć Državnomu uredu za reviziju u Hrvatskoj;
- osnivanje internih jedinica za reviziju u službenim agencijama;
- razmjenu informacija u svezi sa sustavima revizija;
- normizacija revizorske dokumentacije;
- programe izobrazbe i savjetovanja.

ČLANAK 85.

Poticanje i zaštita ulaganja

1. Cilj je suradnje između stranaka uspostava povoljne klime za domaća i strana privatna ulaganja.

2. Posebni će ciljevi suradnje biti:

- za Hrvatsku poboljšanje pravnoga okvira koji će pogodovati i štititi ulaganje;
- sklapanje, kada je to primjereno, dvostranih sporazuma o poticanju i zaštiti ulaganja s državama članicama;
- poboljšanje zaštite ulaganja.

ČLANAK 86.

Industrijska suradnja

1. Cilj je suradnje promicanje modernizacije i restrukturiranja hrvatske industrije i pojedinih sektora, te industrijsku suradnju između gospodarskih čimbenika objiju strana, posebice jačanje privatnoga sektora pod uvjetima koji jamče zaštitu okoliša.

2. Inicijative za industrijsku suradnju odražavat će prioritete koje su utvrdile obje stranke. One će uzeti u obzir regionalne aspekte industrijskoga razvoja, pri čemu će se, gdje je to bitno, promicati međudržavna partnerstva. Te će inicijative posebice nastojati uspostaviti odgovarajući okvir za poduzetništvo, poboljšati upravljanje tvrtkama i tehnološko znanje i iskustvo (*know-how*) te promicati tržište, tržišnu transparentnost i poslovno okruženje. Posebna će se pozornost posvetiti uspostavi učinkovitih aktivnosti u Hrvatskoj radi promicanja izvoza.

ČLANAK 87.

Malo i srednje poduzetništvo

Stranke će težiti razvijanju i jačanju maloga i srednjega poduzetništva u privatnom sektoru, osnivanju novih poduzeća na područjima koja nude mogućnost za rast i suradnju među malim i srednjim poduzetnicima u Hrvatskoj i Zajednici.

ČLANAK 88.

Turizam

1. Suradnja između stranaka u turizmu težit će omogućivanju i poticanju turizma i turističke djelatnosti prijenosom tehnološkog znanja i iskustva (*know-how*), te sudjelovanjem Hrvatske u važnim europskim turističkim organizacijama i proučavanjem mogućnosti zajedničkoga djelovanja.

2. Suradnja će posebno uključivati:

- razmjenu informacija o važnim pitanjima od zajedničkoga interesa koje imaju utjecaj na turistički sektor i na prijenos tehnološkog znanja i iskustva (*know-how*);
- poticanje razvoja infrastrukture koja će ubrzati ulaganja u turistički sektor;
- razmatranje regionalnih projekata u turizmu.

ČLANAK 89.

Carine

1. Stranke će surađivati kako bi zajamčile poštovanje svih odredaba koje su planirane za usvajanje na području trgovine i kako bi postigle usklađivanje carinskoga sustava u Hrvatskoj sa sustavom u Zajednici, čime će se otvoriti put mjerama liberalizacije koje se predviđaju ovim Sporazumom.

2. Suradnja će posebice uključivati:

- mogućnost međusobnoga povezivanja tranzitnih sustava Hrvatske i Zajednice te uporabu Jedinственe carinske deklaracije (SAD);
- poboljšanje i pojednostavljenje inspekcija i formalnosti oko prijevoza roba;
- razvoj prekogranične infrastrukture između stranaka;
- razvoj potpore za suradnju na području carina radi uvođenja modernih carinskih informacijskih sustava;
- razmjenu informacija uključujući informacije o metodama istrage;
- Kombiniranu nomenklaturu koju će Hrvatska usvojiti;
- izobrazbu carinskih službenika.

2. Ne dovodeći u pitanje daljnju suradnju koja je predviđena ovim Sporazumom, posebno članke 77., 78. i 79., međusobna pomoć upravnih carinskih tijela stranaka odvijat će se u skladu s odredbama Protokola 5.

ČLANAK 90.

Oporezivanje

Stranke će uspostaviti suradnju na području oporezivanja, uključujući mjere usmjerene na daljnju reformu fiskalnoga sustava i preustroj porezne uprave radi osiguranja učinkovitosti ubiranja poreza i borbe protiv poreznih prijevара.

ČLANAK 91.

Suradnja na području socijalne politike

1. Na području zapošljavanja suradnja će se između stranaka osobito usredotočiti na unapređivanje službi za posredovanje u zapošljavanju i za profesionalnu orijentaciju osiguravanjem podrške i promicanjem lokalnoga razvoja kao pomoći restrukturiranju industrijskoga tržišta i tržišta radne snage.

To će uključivati i mjere, kao što su studije, razmjene stručnjaka te informatičke i obrazovne aktivnosti.

2. Na području socijalne sigurnosti stranke će težiti prilagodbi sustava socijalne sigurnosti u Hrvatskoj novim gospodarskim i socijalnim zahtjevima, ponajprije pružanjem usluga stručnjaka i organiziranjem informatičkih i obrazovnih aktivnosti.

3. Suradnja će između stranaka uključivati prilagodbu hrvatskoga zakonodavstva u pogledu radnih uvjeta i jednakih mogućnosti za žene i muškarce.

4. Stranke će razvijati međusobnu suradnju na poboljšanju razine zaštite zdravlja i sigurnosti radnika, uzimajući kao primjer razinu zaštite koja postoji u Zajednici.

ČLANAK 92.

Poljoprivreda i poljoprivredno-industrijski sektor

Cilj je suradnje u ovom području modernizacija i restrukturiranje poljoprivrede i poljoprivredno-industrijskoga sektora u skladu s pravilima i standardima Zajednice, te u upravljanju vodoprivredom, zatim ruralni razvoj, postupno usklađivanje veterinarskoga i fitosanitarnoga zakonodavstva s normama koje vrijede u Zajednici, te razvoj šumarstva u Hrvatskoj.

ČLANAK 93.

Ribarstvo

Hrvatska i Zajednica će ispitati mogućnost određivanja područja od zajedničkoga interesa u području ribarstva, koja bi po svojoj prirodi morala biti obostrano korisna.

ČLANAK 94.

Obrazovanje i izobrazba

1. Stranke će surađivati na podizanju razine općega obrazovanja i stručnih kvalifikacija u Hrvatskoj.

2. Program Tempus će pridonijeti jačanju suradnje između stranaka na području obrazovanja i izobrazbe, promicanja demokracije, vladavine prava i gospodarske reforme.

3. Europska zaklada za izobrazbu također će pridonijeti unapređivanju obrazovnih struktura i aktivnosti u Hrvatskoj.

ČLANAK 95.

Kulturna suradnja

Stranke se obvezuju promicati kulturnu suradnju. Ta suradnja služi, *inter alia*, za povećanje uzajamnoga razumijevanja i poštovanja među pojedincima, zajednicama i narodima.

ČLANAK 96.

Informacije i komunikacija

Hrvatska i Zajednica će poduzeti potrebne mjere za poticanje uzajamne razmjene informacija. Prioritet će se dati programima čiji je cilj pružanje osnovnih informacija o Zajednici široj javnosti i informacija stručnim krugovima u Hrvatskoj o specijaliziranim područjima.

ČLANAK 97.

Suradnja na audiovizualnom području

1. Stranke će surađivati na promicanju audiovizualne industrije u Europi i poticanju koprodukcije u kinematografiji i na televiziji.
2. Hrvatska će uskladiti svoju politiku reguliranja sadržajnih aspekata prekograničnoga radiotelevizijskoga emitiranja s politikom Zajednice, pridajući osobitu pozornost pitanjima koja se tiču stjecanja prava intelektualnoga vlasništva nad programima i satelitskim ili kablovskim emitiranjem, te će uskladiti svoje zakonodavstvo s pravnom stečevinom Zajednice (*acquis*).

ČLANAK 98.

Elektroničke komunikacijske infrastrukture i srodne usluge

1. Stranke će osnažiti suradnju na području elektroničkih komunikacijskih infrastrukture, uključujući klasične telekomunikacijske mreže i relevantne elektroničke audiovizualne prijenosne mreže, te srodne usluge radi konačnoga usklađivanja Hrvatske s pravnom stečevinom Zajednice (*acquis*) nakon stupanja na snagu ovoga Sporazuma.
2. Ta će se suradnja usredotočiti na ova prioritetna područja:
 - razvoj politike,

- pravne i regulatorne aspekte,
- izgradnju institucija koje su nužne za liberalizirano okruženje,
- modernizaciju hrvatske elektroničke infrastrukture i njezinu integraciju u europske i svjetske mreže, s naglaskom na poboljšanja na regionalnoj razini,
- međunarodnu suradnju,
- suradnju s europskim strukturama, osobito sa strukturama koje se bave normizacijom,
- koordiniranje stajališta u međunarodnim organizacijama i forumima.

ČLANAK 99.

Informatičko društvo

Stranke će osnažiti suradnju na daljnjem razvijanju informatičkoga društva u Hrvatskoj. Globalni će ciljevi biti priprema društva u cjelini za digitalno doba, privlačenje ulaganja i međusobno funkcioniranje mreža i usluga.

Hrvatske će vlasti, uz pomoć Zajednice, pažljivo ispitati sve političke obveze preuzete u Europskoj uniji radi usklađivanja svojih politika s politikama Unije.

Hrvatske će vlasti izraditi plan usvajanja zakonodavstva Zajednice na području informatičkoga društva.

ČLANAK 100.

Promet

1. Dodatno odredbama članka 58. i Protokola 6. ovoga Sporazuma, stranke će razvijati i pojačati suradnju na području prometa kako bi Hrvatskoj omogućile da:

- restrukturira i modernizira prometnu i pripadajuću infrastrukturu;
- poboljša kretanje putnika i roba te pristup tržištu prijevoznih usluga uklanjanjem upravnih, tehničkih i drugih prepreka;
- postigne operativne standarde koji su usporedivi sa standardima u Zajednici;
- razvije prometni sustav koji će biti spojiv i usklađen sa sustavom Zajednice;

- poboljša zaštitu okoliša u području prometa, smanji štetne učinke i zagađenje.
2. Suradnja će uključivati ova prioritetna područja:
- razvoj infrastrukture cesta, željeznica, zračnih luka, unutrašnjih plovni putova, luka i ostalih glavnih pravaca od zajedničkoga interesa, te transeuropskih i paneuropskih veza;
 - upravljanje željeznicama i zračnim lukama, uključujući primjerenu suradnju između odgovarajućih državnih tijela;
 - cestovni promet, uključujući cestovne poreze i pristojbe, te socijalne i ekološke aspekte;
 - kombinirani željeznički i cestovni promet;
 - usklađivanje statistike o međunarodnom prometu;
 - moderniziranje tehničke prometne opreme u skladu sa standardima Zajednice i pomoć pri dobivanju financiranja u tu svrhu, osobito za cestovno-željeznički promet, kombinirani promet i prekrcaj;
 - promicanje zajedničkih tehnoloških i istraživačkih programa;
 - usvajanje koordinirane prometne politike koja je sukladna politici koja se primjenjuje u Zajednici.

ČLANAK 101.

Energetika

1. Suradnja će odražavati načela tržišne ekonomije i Ugovora o europskoj energetskej povelji, te će se razvijati s ciljem postupne integracije europskih energetskih tržišta.
2. Suradnja će osobito uključivati sljedeće:
- stvaranje i planiranje energetske politike, uključujući modernizaciju infrastrukture, poboljšanje i diverzifikaciju opskrbe te poboljšanje pristupa energetskom tržištu, uključujući olakšavanje provoza, prijenosa i distribucije te ponovnu uspostavu regionalno važnih električnih veza sa susjednim zemljama;
 - menadžment i izobrazbu za energetski sektor, prijenos tehnologije i tehnološkog znanja i iskustva (*know-how*);

- promicanje štednje energije, učinkovitosti energije, obnovljive energije i proučavanje učinka proizvodnje i potrošnje energije na okoliš;
- stvaranje okvirnih uvjeta za restrukturiranje energetske tvrtke i suradnju između poduzetnika u tom sektoru;
- razvoj regulatornog okvira u energetici u skladu s pravnom stečevinom Zajednice (*acquis*).

ČLANAK 102.

Nuklearna sigurnost

1. Stranke će surađivati na području nuklearne sigurnosti i zaštite. Suradnja bi mogla obuhvatiti ove teme:

- unapređivanje hrvatskoga zakonodavstva u području nuklearne sigurnosti i snaženje nadzornih tijela i njihovih resursa;
- zaštitu od radioaktivnoga zračenja, uključujući nadziranje okoliša zbog radioaktivnoga zračenja;
- postupanje s radioaktivnim otpadom i, ako je primjereno, stavljanje nuklearnih postrojenja izvan pogona;
- poticanje sporazuma između država članica Europske unije ili Euroatoma i Hrvatske o ranom obavješćivanju i razmjeni informacija u slučaju nuklearnih nesreća, o stanju pripravnosti u hitnim slučajevima, o prekograničnim seizmičkim istraživanjima te o pitanjima nuklearne sigurnosti općenito, ako je primjereno;
- probleme vezane uz ciklus goriva;
- sigurno čuvanje nuklearnih tvari;
- snaženje nadzora i kontrole prijevoza materijala koji je osjetljiv na radioaktivno zagađenje;
- odgovornost treće strane u vezi s nuklearnim pitanjima.

ČLANAK 103.

Okoliš

1. Stranke će razvijati i osnažiti svoju suradnju na ključnoj zadaći borbe protiv uništavanja okoliša radi promicanja održivosti okoliša.

2. Suradnja bi se mogla usredotočiti na ove prioritete:
- kakvoću vode, uključujući obradu otpadnih voda osobito prekograničnih vodnih tokova;
 - suzbijanje lokalnoga, regionalnoga i prekograničnoga zagađenja zraka i vode (uključujući pitku vodu);
 - učinkovito praćenje razine zagađenja i emisija;
 - razvoj strategija glede globalnih i klimatskih pitanja;
 - učinkovitu, održivu i čistu proizvodnju i uporabu energije;
 - klasifikaciju i sigurno rukovanje kemikalijama;
 - sigurnost industrijskih postrojenja;
 - smanjenje, recikliranje i sigurno odlaganje otpada i provedbu Bazelske konvencije o kontroli prekograničnih kretanja opasnih otpada i njihova odlaganja (Bazel, 1989.);
 - utjecaj poljoprivrede na okoliš; eroziju tla i zagađenje tla poljoprivrednim kemikalijama;
 - zaštitu flore i faune, uključujući šume, i očuvanje biološke raznovrsnosti;
 - prostorno planiranje, uključujući graditeljstvo i urbanizam;
 - uporabu gospodarskih i fiskalnih instrumenata za poboljšanje okoliša;
 - provedbu procjene utjecaja na okoliš i strateške procjene okoliša;
 - kontinuirano usklađivanje zakona i propisa s normama Zajednice;
 - međunarodne ugovore o okolišu kojima je Zajednica stranka;
 - suradnju na regionalnoj i međunarodnoj razini;
 - obrazovanje i informiranje o okolišu i održivom razvoju.
3. Na području zaštite od prirodnih katastrofa stranke će surađivati radi osiguranja zaštite ljudi, životinja, imovine i okoliša od katastrofa uzrokovanih ljudskim djelovanjem. U tu bi svrhu suradnja mogla obuhvaćati ova područja:
- razmjenu rezultata znanstvenih i istraživačkih razvojnih projekata;
 - uzajamno i rano obavješćivanje te sustave upozorenja o pogibeljnim nepogodama i njihovim posljedicama;

- vježbe spašavanja i pomoći te sustave pomoći u slučaju nepogoda;
- razmjenu iskustava u vezi s oporavkom i obnovom nakon nepogode.

ČLANAK 104.

Suradnja na istraživanju i tehnološkom razvoju

1. Stranke će promicati dvostranu suradnju na civilnim znanstvenim istraživanjima i tehnološkom razvoju na temelju uzajamne koristi i, uzimajući u obzir raspoloživost izvora, odgovarajući pristup njihovim relevantnim programima, ovisno o postojanju odgovarajuće razine učinkovite zaštite prava intelektualnoga, industrijskoga i trgovačkoga vlasništva.
2. Suradnja će obuhvaćati:
 - razmjenu znanstvenih i tehničkih informacija i organiziranje zajedničkih znanstvenih skupova;
 - zajedničke aktivnosti na području istraživanja i tehnološkoga razvoja;
 - aktivnosti u vezi s izobrazbom i programima pokretljivosti za znanstvenike, istraživače i tehničare koji su angažirani na istraživanjima i tehnološkom razvoju na objema stranama.
3. Takva će se suradnja provoditi prema konkretnim rješenjima, o kojima će se pregovarati i koja će biti utvrđena u skladu s postupcima koje usvoji svaka stranka, a koji će utvrđivati, *inter alia*, odgovarajuće odredbe o pravima intelektualnoga, industrijskoga i trgovačkoga vlasništva.

ČLANAK 105.

Regionalni i lokalni razvoj

Stranke će jačati suradnju na regionalnom razvoju radi pridonosa gospodarskomu razvoju i smanjenju regionalnih nejednakosti.

Posebna će se pozornost pridavati prekograničnoj, međudržavnoj i međuregionalnoj suradnji. U tu se svrhu može organizirati razmjena informacija i stručnjaka.

GLAVA IX.

FINANCIJSKA SURADNJA

ČLANAK 106.

Radi postizanja ciljeva ovoga Sporazuma i u skladu s člancima 3., 107. i 109. Hrvatska može primiti od Zajednice financijsku pomoć u obliku potpore i zajmova, uključujući zajmove Europske investicijske banke.

ČLANAK 107.

Financijska pomoć u obliku potpore bit će pokrivena operativnim mjerama koje su utvrđene u odgovarajućoj uredbi Vijeća unutar višegodišnjega indikativnoga okvira koji Zajednica utvrđuje nakon savjetovanja s Hrvatskom.

Cjelokupni ciljevi pomoći, u obliku izgradnje institucija i ulaganja, pridonosit će demokratskim, gospodarskim i institucionalnim reformama u Hrvatskoj, u skladu s procesom stabilizacije i pridruživanja. Financijska pomoć može obuhvatiti sva područja usklađivanja zakonodavstva i sve politike suradnje iz ovoga Sporazuma, uključujući pravosuđe i unutarnje poslove. Trebalo bi razmotriti potpunu provedbu projekata od zajedničkoga interesa koji se odnose na infrastrukturu i koji su utvrđeni u Protokolu 6.

ČLANAK 108.

Na zahtjev Hrvatske i u slučaju posebne potrebe Zajednica bi mogla ispitati, u koordinaciji s međunarodnim financijskim institucijama, mogućnost da se iznimno odobri makrofinancijska pomoć pod određenim uvjetima, vodeći računa o raspoloživosti svih financijskih sredstava.

ČLANAK 109.

Radi omogućavanja optimalne uporabe raspoloživih sredstava stranke će osigurati da doprinosi Zajednice budu ostvareni u uskoj koordinaciji s doprinosima iz drugih izvora, poput država članica, drugih zemalja i međunarodnih financijskih institucija.

U tu će svrhu stranke redovito razmjenjivati informacije o svim izvorima pomoći.

GLAVA X.

INSTITUCIONALNE, OPĆE I ZAVRŠNE ODREDBE

ČLANAK 110.

Ovime se osniva Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje, koje će nadzirati primjenu i provedbu ovoga Sporazuma. Ono će se sastajati na odgovarajućoj razini u redovitim razmacima i kada to okolnosti zahtijevaju. Razmatrat će sva važna pitanja koja se pojave u okviru ovoga Sporazuma i sva druga dvostrana ili međunarodna pitanja od obostranoga interesa.

ČLANAK 111.

1. Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje sastoji se od članova hrvatske Vlade, s jedne, i članova Vijeća Europske unije i članova Komisije Europskih zajednica s druge strane.
2. Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje donosi svoja pravila postupka.
3. Članovi Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje mogu odrediti da budu zastupljeni u skladu s uvjetima utvrđenim u pravilima postupka Vijeća.
4. Vijećem za stabilizaciju i pridruživanje naizmjenice predsjedaju predstavnik Hrvatske i predstavnik Europske zajednice u skladu s odredbama koje se utvrđuju u pravilima postupka Vijeća.
5. U pitanjima koja se nje tiču Europska investicijska banka sudjeluje u radu Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje u svojstvu promatrača.

ČLANAK 112.

Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje je radi postizanja ciljeva ovoga Sporazuma ovlašteno donositi odluke unutar dosega ovoga Sporazuma, u slučajevima koji su u njemu utvrđeni. Donesene odluke obvezuju stranke, koje moraju poduzimati mjere nužne za provedbu tih odluka. Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje također može davati odgovarajuće preporuke. Vijeće svoje odluke i preporuke sastavlja na temelju dogovora stranaka.

ČLANAK 113.

Svaka stranka uputit će Vijeću za stabilizaciju i pridruživanje bilo koji spor koji se odnosi na primjenu ili tumačenje ovoga Sporazuma. Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje može riješiti spor obvezujućom odlukom.

ČLANAK 114.

1. Vijeću za stabilizaciju i pridruživanje pomagat će u obavljanju njegovih dužnosti Odbor za stabilizaciju i pridruživanje, koji je sastavljen od predstavnika Hrvatske s jedne strane, i predstavnika Vijeća Europske unije i predstavnika Komisije Europskih zajednica s druge.

2. U svojim pravilima postupka Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje utvrdit će dužnosti Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, koje uključuju pripremu sastanaka Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje, te način na koji će Odbor djelovati.

3. Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje može prenijeti neke svoje ovlasti na Odbor za stabilizaciju i pridruživanje. U tom slučaju Odbor za stabilizaciju i pridruživanje donosi svoje odluke u skladu s uvjetima koji su utvrđeni u članku 112.

ČLANAK 115.

Odbor za stabilizaciju i pridruživanje može osnivati pododbore.

ČLANAK 116.

Ovime se osniva Parlamentarni odbor za stabilizaciju i pridruživanje. On će biti forum u kojem će se zastupnici Hrvatskoga sabora i Europskoga parlamenta sastajati i razmjenjivati gledišta. Sastajat će se u vremenskim razmacima koje sam utvrđuje.

Parlamentarni odbor za stabilizaciju i pridruživanje sastoji se od zastupnika Hrvatskoga sabora s jedne, i zastupnika Europskoga parlamenta s druge strane.

Parlamentarni odbor za stabilizaciju i pridruživanje donosi svoja pravila postupka.

Parlamentarnim odborom za stabilizaciju i pridruživanje naizmjenice predsjedaju Hrvatski sabor i Europski parlament u skladu s odredbama koje se utvrđuju u njegovim pravilima postupka.

ČLANAK 117.

Svaka stranka obvezuje se unutar doseg ovoga Sporazuma osigurati da fizičke i pravne osobe druge stranke imaju pristup bez diskriminacije u odnosu na vlastite državljane nadležnim sudovima i upravnim tijelima stranaka radi zaštite svojih osobnih i imovinskih prava.

ČLANAK 118.

Ni jedna odredba ovoga Sporazuma ne sprečava stranku da poduzme mjere:

- (a) koje smatra nužnima kako bi spriječila otkrivanje informacija suprotno njezinim bitnim sigurnosnim interesima;
- (b) koje se odnose na proizvodnju ili trgovinu oružjem, streljivom ili ratnim materijalom, ili na istraživanje, razvoj ili proizvodnju koja je prijeko potrebna za obrambene svrhe, pod uvjetom da takve mjere ne narušavaju uvjete tržišnoga natjecanja u odnosu na proizvode koji nisu namijenjeni u izričito vojne svrhe;
- (c) koje smatra bitnim za vlastitu sigurnost u slučaju ozbiljnih unutarnjih poremećaja koji utječu na očuvanje zakona i reda, u vrijeme rata ili ozbiljne međunarodne napetosti koja predstavlja ratnu prijetnju, ili radi ispunjavanja obveza koje je prihvatila da bi se očuvali mir i međunarodna sigurnost.

ČLANAK 119.

1. Na područjima obuhvaćenima ovim Sporazumom i bez utjecaja na posebne odredbe koje on sadrži:

- rješenja koje Hrvatska primijeni u odnosu na Zajednicu ne smiju dovesti ni do kakve diskriminacije između država članica, njihovih državljana ili trgovačkih društava;
- rješenja koje Zajednica primijeni u odnosu na Hrvatsku ne smiju dovesti ni do kakve diskriminacije između hrvatskih državljana ili trgovačkih društava.

2. Odredbe stavka 1. ne dovode u pitanje pravo stranaka da primijene relevantne odredbe svoga poreznoga zakonodavstva na porezne obveznike koji nisu u istovjetnoj situaciji u pogledu svoga prebivališta.

ČLANAK 120.

1. Stranke će poduzeti sve opće ili posebne mjere koje su potrebne za ispunjavanje svojih obveza prema ovomu Sporazumu. One će se pobrinuti da se postignu ciljevi utvrđeni ovim Sporazumom.

2. Ako jedna od stranaka smatra da je druga stranka propustila ispuniti neku obvezu iz ovoga Sporazuma, ona može poduzeti odgovarajuće mjere. Prije toga, osim u slučajevima od osobite žurnosti, dostavit će Vijeću za stabilizaciju i pridruživanje sve relevantne informacije koje su potrebne za temeljito ispitivanje situacije radi pronalaženja rješenja koje je prihvatljivo strankama.

3. Pri odabiru mjera prednost se mora dati onim mjerama koje najmanje narušavaju provedbu ovoga Sporazuma. O tim se mjerama odmah obavještava Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje i one će biti predmetom konzultacija unutar Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje, ako to druga stranka zatraži.

ČLANAK 121.

Stranke su suglasne da će se odmah savjetovati preko odgovarajućih kanala na zahtjev bilo koje od stranaka radi raspravljanja bilo kojega pitanja koje se tiče tumačenja ili provedbe ovoga Sporazuma i drugih relevantnih oblika odnosa između stranaka.

Odredbe ovoga članka ni na koji način ne utječu i ne dovode u pitanje članke 31., 38., 39. i 43.

ČLANAK 122.

Sve dok se ne postignu jednaka prava pojedinaca i gospodarskih subjekata na temelju ovoga Sporazuma, ovaj Sporazum neće utjecati na prava koja su im osigurana postojećim sporazumima koji obvezuju Hrvatsku s jedne, i jednu ili više država članica s druge strane.

ČLANAK 123.

Protokoli 1., 2., 3., 4., 5. i 6. i Dodaci I. do VIII. čine sastavni dio ovoga Sporazuma.

ČLANAK 124.

Ovaj se Sporazum sklapa na neograničeno razdoblje.

Svaka stranka može otkazati ovaj Sporazum uz obavijest o tome drugoj stranci. Ovaj Sporazum prestaje šest mjeseci od dana takve obavijesti.

ČLANAK 125.

U ovom Sporazumu pojam "stranke" znači Hrvatska s jedne i Zajednica, ili njezine države članice, ili Zajednica i njezine države članice, u skladu s njihovim odnosnim ovlastima, s druge strane.

ČLANAK 126.

Ovaj se Sporazum primjenjuje na teritoriju Hrvatske, s jedne, te na teritorijima na kojima se primjenjuju ugovori o osnivanju Europske zajednice, Europske zajednice za ugljen i čelik i Europske zajednice za atomsku energiju i pod uvjetima utvrđenim u tim ugovorima, s druge strane.

ČLANAK 127.

Glavni tajnik Vijeća Europske unije bit će depozitar ovoga Sporazuma.

ČLANAK 128.

Sporazum je sastavljen u dva primjerka na svakom od službenih jezika stranaka, pri čemu je svaki od tih tekstova jednako vjerodostojan.

ČLANAK 129.

Stranke će odobriti ovaj Sporazum u skladu sa svojim odgovarajućim postupcima.

Ovaj Sporazum stupa na snagu prvoga dana drugoga mjeseca koji slijedi nakon dana kada su stranke jedna drugu obavijestile o okončanju postupaka koji su navedeni u prvom stavku.

ČLANAK 130.

Privremeni sporazum

U slučaju da prije okončanja postupaka koji su potrebni za stupanje na snagu ovoga Sporazuma odredbe nekih dijelova ovoga Sporazuma, osobito one koje se odnose na slobodno kretanje roba i na relevantne odredbe o prometu, stupe na snagu na osnovi Privremenoga sporazuma između Hrvatske i Zajednice, stranke su suglasne da u takvim okolnostima, za potrebe odredaba glave IV., članaka 70. i 71. ovoga Sporazuma, Protokola 1. do 5. te odgovarajućih odredaba Protokola 6., izraz "dan stupanja na snagu ovog Sporazuma" znači dan stupanja na snagu relevantnoga Privremenoga sporazuma u odnosu na obveze sadržane u naprijed navedenim odredbama.